

3. ALGUNES BONES PRÀCTIQUES D'ESCOLES I INSTITUTS A L'HOSPITALET DE LLOBREGAT

*"S'aprèn més del que un mestre és que no del que diu.
Per a un mestre és essencial creure que l'educació ajuda
a fer que el món sigui millor.
Un mestre ha de ser un entusiasta.
L'entusiasme s'encomana
i amb l'entusiasme es mou tot".*

Pilar Benejam Arguimbau (Geògrafa, Pedagoga, MESTRA)

3.1. ACOLLIDA A LA COMUNITAT D'APRENTATGE JOAQUIM RUYRA.

*Yo creo que aquí mezcláis todos los colores, (...)
todo blanco o todo negro, no,
y es como un jardín que mezcla todas las flores,
y es bonito, cuando hay un color en un jardín
no lo veo tan bonito pero cuando hay mezcla
sí que es muy bonito.*

L'escola Joaquim Ruyra, el curs 2009-2010, vam decidir implicar-nos en el projecte de Comunitats d'Aprenentatge amb l'objectiu de generar processos de transformació social i educativa i garantir la igualtat d'oportunitats en l'accés a la societat de la informació.

Per aconseguir l'èxit educatiu i de convivència ha estat clau la implementació de set actuacions d'èxit avalades per la comunitat científica internacional:

Grups interactius

Els grups interactius consisteixen a organitzar l'aula de manera que hi hagi petits grups heterogenis d'uns 4 a 6 alumnes que, en col·la-

boració, resolen tasques de classe amb la supervisió d'una persona adulta (familiar, voluntari, etc.) que és a dins el grup. El ritme de treball és alt i, a més a més, solidari.

Tertúlies dialògiques

Es tracta de la construcció col·lectiva de significat i coneixement sobre la base del diàleg amb tot l'alumnat participant en la tertúlia. Les Tertúlies Dialògiques es desenvolupen basant-se en les millors creacions de la humanitat en diferents camps: des de la literatura fins a l'art o la música.

Participació educativa de la comunitat

La col·laboració de les famílies en la vida de l'escola té un paper indispensable en el nostre dia a dia educatiu. És per aquest motiu que treballem per potenciar la participació, a través de la creació i la dinamització de diferents espais de trobada i de participació, així com de l'establiment de diferents canals comunicatius entre els diferents membres de la comunitat educativa.

Model dialògic de prevenció i resolució de conflictes

Aquest model de prevenció i resolució de conflictes es fonamenta en el diàleg com a eina que permet superar les desigualtats. Quan alumnat, famílies i professorat tenen oportunitat d'opinar i participar conjuntament en la creació de normes consensuades, la convivència millora i el centre educatiu s'impregna d'una cultura de participació trencant les estructures de poder i teixint relacions igualitàries lliures de violència.

Extensió del temps d'aprenentatge

Aquesta Actuació Educativa d'Èxit consisteix a oferir activitats fora de l'horari lectiu de suport a la tasca escolar. Permet accelerar els aprenentatges de tot l'alumnat i possibilita una major igualtat d'oportunitats.

Formació de familiars

La formació de familiars incideix significativament en l'aprenentatge dels fills i filles. Les comunitats d'aprenentatge es caracteritzen per obrir les possibilitats formatives no només al professorat i l'alumnat sinó també als seus familiars.

El curs 2019-2020 neix l'**Escola de Vida Les Planes-Florida** per donar resposta a les necessitats formatives de la població de més de 16 anys del nostre barri i tota la localitat. Des de l'escola participem activament en la creació d'aquest espai de formació, amb seu a les nostres instal·lacions.

Formació dialògica del professorat

Per poder desenvolupar les actuacions educatives d'èxit en els centres educatius, un aspecte imprescindible és la formació del professorat en les bases científiques i teòriques i en les evidències avalades per la comunitat científica internacional. És per aquest motiu que a l'Escola Joaquim Ruyra apostem per les Tertúlies Pedagògiques com a eina per facilitar la formació contínua del professorat i consolidar les actuacions d'èxit.

A partir de totes i cadascuna d'aquestes actuacions educatives d'èxit, la nostra escola implementa el Pla d'Acollida, el qual no deixa de créixer gràcies a les aportacions i testimonis dels actors principals, la nostra comunitat educativa.

Recull de Testimonis

D. F. és una mare que va arribar fa poc temps de l'Uruguai:

"La escuela me ha parecido... mucha diferencia, continuamente estaban pendiente de nosotros, qué precisábamos... En mi país nunca estuvieron pendientes tan así con mis hijos y nos sentimos muy a gusto aquí, mis hijos súper contentos... Mama, no hay nada que ver con la escuela de Uruguay, acá te prestan más atención, te enseñan más, si no lo entiendes te lo explican dos o tres veces, o las que sean necesarias..."

"Acá yo me he sentido súper bien, que hay muchos recursos... Con la EdV, hasta ahora sigo yendo al curso de catalán, estoy estudiando en la escuela de adultos de Can Serra, me ha servido bastante para mí, para yo también distraerme y tener la cabeza no siempre en mis problemas, sino un tiempo para mí, que el tiempo para mí lo tengo cuando estoy estudiando y estoy haciendo el curso de catalán y eso es muy bueno, porque tengo mi tiempo, mi espacio, dejo a mis hijos y estoy muy contenta con todo eso."

"Cuando conocí la EdV, fue todo muy rápido, me pidieron dónde vivía, qué curso había tenido, si me gustaría hacer algún curso, y lo primero que dije fue el catalán para ayudar a mis hijos a hacer las tareas, pero nunca me hubiera imaginado que el catalán también era para los trámites y los papeles y eso me di cuenta el primer día de clase que fui y eso me ayuda porque ya voy por el básico 2 haciendo ya..., aprobé el 1 y luego haré el 3. [...] Me sirve para mí y para mis hijos, porque Benjamín ya me dice: mamita tú ya sabes, y yo le digo pues claro, yo también estoy estudiando para ayudarle a vos y a tu hermano... a parte voy a la escuela de adultos y eso está muy bueno también... sirve todo..." (D.F.)

S. C. és mare de l'escola. Fa pocs cursos que té les seves filles a la nostra escola, però ja ha descobert moltes coses sobre el projecte: "...el rol de la família és el més important en l'educació dels teus fills, evident, però aquesta acció doncs reforça moltíssim i dona, empodera la família en aquest rol, no?, que una família doncs que pot sentir-se més insegura a l'hora d'educar el seu fill, doncs li dona re-

colzament en aquest sentit, no?, que sí que ho pot fer... i gaudir i veure com és la dinàmica perquè realment a la majoria de les escoles això és un misteri..."

"... mai no ens havíem trobat en un procés tan participatiu i m'agrada moltíssim, moltíssim com s'empodera els nens i les nenes a les comissions i que cada nivell té un representant o representants i que tothom, per molt petita que sigui la teva aportació, que tinguin aquesta dinàmica des de súper petits que sí que val la seva opinió, i això és importantíssim, perquè bueno, penso també en les meves filles que són bastant tímides i coses d'aquestes les poden ajudar molt a no callar-se, no?, a dir el que pensen, i que la seva opinió serà respectada i també a participar en equip per prendre les decisions, crec que dona molt de valor a la seva educació..." (S.C.)

A. J. és mestra i exalumna de l'escola:

"A veure, és molt diferent, a mi m'hagués agradat molt tenir el que tenen ara els alumnes que estan ara estudiant en aquesta escola, perquè nosaltres mai no havíem tingut l'oportunitat de tenir tanta gent que entrés a la classe a ajudar-nos o a treballar en grups de sis persones, o sigui, nosaltres sèiem de manera individual a la classe i treballàvem individual, i ara veus que els nens quan necessiten ajuda ja quasi ni t'ho demanen a tu, ets un suport a la classe però no ets indispensable, o sigui, tu estàs de suport als nens perquè entre ells s'ajuden, si ells no entenen una cosa primer s'ho demanen entre ells i si hi ha una cosa que no ho entén cap t'ho demanen a tu, però a mi m'hagués agradat tenir el suport de tenir un company que m'expliqués com funcionava una activitat que no entenia, no sé... m'agrada molt aquest punt que té l'escola de CdA [...] a la classe hi ha molt de suport, pot ser una família teva, o pot ser un familiar teu que tu coneguis, o que aprenguin a llegir amb tu o que aprenguin a sumar amb tu, em sembla una part molt maca i que jo no vaig tenir... És un canvi molt gran [...] ja no ets tu la que estàs explicant una cosa, sinó que ells també t'ensenyen com s'ha de fer o mil maneres que hi ha. Tu ensenyes d'una forma i ells t'ensenyen vint formes més perquè no només aprenen d'una forma sinó tenen moltes estra-

tègies que tu no sabies i dius "anda", doncs també es pot fer així, i això és molt guai, clar..."

"Jo no sabia que existia aquest model dialògic, ni el club dels valents, però quan vaig anar a la reunió vaig veure que tenia una base molt concreta, i que és molt correcte perquè tu un conflicte no el pots arreglar si no és amb el diàleg, amb una solució que no sigui la violència o castigar, perquè per exemple crec que el càstig no serveix de res si primer no ho parles o no expliques què ha passat, que parles el problema... (A. J.)

W. C. és un pare que col·labora en moltes de les actuacions educatives d'èxit que portem a terme a l'escola:

"Y es aquí en este colegio donde encontramos un oasis, vale, donde no solamente dejamos a nuestros niños para que nos los eduquen sino que tenemos la confianza que la educación que están obteniendo aquí realmente es una educación que los va a llevar a saber valorar los valores como persona, como ser humano... la amistad, la confianza, la comprensión, la ternura, la solidaridad, son cosas que no se enseñan en otros lugares..."

"...año tras año han venido colaborando y se han sentido parte de esto, porque cuando tú entras en un aula a colaborar, tú no entras a enseñar, tú no entras a dictar una clase, tú entras a compartir una clase con los estudiantes, vale, y tú a refrescar conocimientos y a la vez a reflejar esos conocimientos, esa enseñanza a los niños, y los niños te abren las puertas, no se cohíben, no sienten que no estás tú en el ambiente que deberías estar, no, no, te abren los brazos, te hablan directamente, te tratan como a uno más, y eso es impagable, porque a los niños también les demuestras que a los adultos también se les puede tratar como... que no solo niños pequeños que tienen que portarse bien delante de un mayor, sino que tienen también sus opiniones, pueden tener sus dudas, incluso pueden decir por favor échame una mano y tú lo ayudas y él te ayuda a la vez a ti, es una ayuda mutua, es algo recíproco, es como yo lo veo."

S. Z. i M. C. són mare i filla. M. C. és exalumna de l'escola:

S. Z. "Yo vine aquí en 2000, pero mis hijas empezaron en el cole en 2011, porque antes estuvimos en Italia. M. empezó en P5. Al principio no conocía el sistema educativo y me daba bastante miedo, porque mis hijas siempre estaban con mama... me daba bastante miedo, pero al cabo de un año quité todo el miedo, porque como familia todos los profes eran muy majos y no notábamos que somos de fuera. Porque es verdad, yo estuve en muchos países europeos, pero como los españoles no hay nadie porque son muy dulces, hay más vida [...] y en el cole, pues, que no tengo palabras, porque todo es estupendo, porque entramos, antes no sabía cómo trabajáis, pero como entramos en las aulas podemos ver qué niveles tienen nuestros hijos y cómo los profes están enseñando y cómo trabajan juntos. [...] Yo creo que aquí mezcláis todos los colores, todo blanco o todo negro, no, y es como un jardín que mezcla todas las flores, y es bonito, cuando hay un color en un jardín no lo veo tan bonito pero cuando hay mezcla sí que es muy bonito. No podemos decir que solo hay minifaldas, hay hiyab, hay pantalones, hay burka, aquí hay de todo, y todos respetan a las otras personas [...]. Aquí hay muchas religiones y todo el mundo está respetando, ahora ha acabado ramadán y todo el mundo está respetando. (S. Z.)

M. C. "Desde mi punto de vista como exalumna, yo lo que he vivido aquí en este cole y el sistema educativo que se implanta en este cole, sinceramente, no lo he encontrado en ninguna parte, ya que aquí se siente un ambiente familiar, hay como una conexión entre los profes y los alumnos y claro, eso es bastante importante, sobre todo ya que sigo siendo una alumna, siento que es un factor bastante importante ya que no hay como ese... de... yo soy inferior al profe, hay como... somos iguales aunque tú me estés enseñando, de alguna forma somos iguales y aprendemos el uno del otro."

"Aquí no sentía esa presión, lo sentía tipo, yo lo tengo que hacer y yo puedo hacerlo... Que un profe te motive, te ayude a seguir adelante, te inspire, es que es algo, creo que fundamental, que debería existir en el sistema educativo en sí, porque no se trata de estar enseñando básicamente una cosa, la otra... no, también nos tienen que enseñar a seguir adelante, a que nuestras limitaciones, nuestros prejuicios, nuestras barreras se rompan, y claro, eso es muy importante, y si esto ya lo tienes "assolido" desde la base, te resulta más base por así decirlo, el seguir adelante. A mí, por ejemplo cuando fui al insti me costó un montón [...] Aparte, yo creo que trabajar en Grupos Interactivos no es solo tipo, bueno, no sé qué, se nos ha ocurrido trabajar en grupos y ya está, no, es que tiene algo detrás que es que te va a servir para la vida adulta, en cuanto a lo laboral, ya que en cualquier oficio no se trabaja individualmente, por ejemplo, yo que voy a ser cirujana, no lo voy a hacer todo yo sola, es que voy a tener un equipo [...]"

Trabajar en equipo, saber trabajar en equipo, comunicarse y saber entender a la otra persona es fundamental, entonces, detrás de los GI hay esa función, o sea, ese mensaje, por así decirlo, lo que quiero explicar es que no es solo trabajar en grupo, o sea, no es solo... mira que trabajen en grupo y que se ayuden el uno al otro, no, es que tiene detrás, hay un montón de factores, que no solo estáis pensando solo en el ahora, estáis pensando en nuestro presente y en nuestro futuro, que nos va a servir. Entonces yo, al despedirme de la escuela, al despedirme de este sistema educativo que, sinceramente, es impresionante, y no elogio por elogiar..., no, porque es que es impresionante. [...] En el instituto la gente no sabía trabajar en grupo, no se sabían comunicar, todo el mundo iba a su "bola", y

es lo que trabajamos aquí, no ir a tu bola, el que sabe más, por así decirlo, ayuda a los demás, ir conjuntamente, avanzar juntos ya que así se aprende más.

“La entrada de familiares en las aulas me ha parecido maravilloso, ya que, aparte de que los padres te ayudan en lo que estás haciendo, ven lo que estás haciendo, hay como una conexión entre el cole y las familias, y claro, ese es el ambiente familiar que estaba mencionando antes, que hace que todo tenga una conexión entre sí. [...] Ayuda un montón, aparte, te ayuda a comprender nuevas religiones, nuevas culturas, otro tipo de ideología de la persona, y claro esto enriquece tu alma, tu espíritu en sí, tu conciencia, y creces mentalmente, adquieres unos valores que simplemente te van a servir un montón. Por eso diría que este cole es sublime, porque las cosas que no están explicadas en los libros, te lo enseñan aquí. [...] Lo más importante es que aquí te enseñan a ser una persona, te enseñan unos valores, te ayudan a seguir adelante, a no rendirte, como decía mi profe [...] la resiliencia lo es todo, y tenía razón, porque lo más importante es que te enseñen a ser persona, y lo que te va a servir de verdad en la vida son los valores que adquieras. [...] “De las tertulias dialógicas literarias, cuando estaba en el cole, entendía lo que estábamos haciendo pero no entendía el mensaje detrás de esto, entonces claro, y ahora miro atrás y digo, tipo, primero leer un libro, que esto, de verdad, desde la infancia se tiene que educar a los niños a conocer el valor de los libros, [...] si nos enseñan desde la infancia, desde el cole, el valor de los libros, el peso de esto, es que dices... guau, los libros, de verdad, las historias que se montan en cada página, lo que te puedes llegar a imaginar, en ninguna película no pueden interpretar eso tal cual, porque es que la imaginación es otro mundo, es superior a las películas, y eso es el primer factor en las tertulias literarias, que los niños lean los libros y los entiendan. Después, está otro, el factor que era coger una frase y opinar sobre eso. Aquí me he dado cuenta que estamos debatiendo sobre la idea de cada uno, entonces, yo puedo estar pensando una cosa en este momento, pero escucho las opiniones de los demás, y digo, sabes qué, yo ya no creo esto, tienen razón, entonces, la importancia de debatir, la importancia de aprender de los demás, de las opiniones de los demás, de decidir, yo creo esto, yo creo lo otro, y esto en la infancia es muy importante, saber cómo poco a poco, ir

decidiendo, yo creo esto, yo creo lo otro... Ya que cuando tú eres pequeño, aun no tienes esa madurez, en los coles todo es muy rígido, pero claro, en las tertulias literarias hace que conectes con todas las mentes de los demás y compartáis ideas que al final se conectan entre sí, que no quiere decir que lo tuyo está mal o esté bien, no, simplemente, es aprender de los demás, que aprendan de mí, que yo aprenda de ellos [...] El cambio que puede generar en tu cerebro..., ostras yo no vi este punto, este punto, o sea, se me queda ahora, y solo ese punto, ese factor que dijo mi compañera ha cambiado toda mi mentalidad, y claro, en eso consiste las tertulias literarias, hacen ese clic en tu cerebro, es como todo un mundo, todo tipo de opiniones y se te quedan y dices, esto ha cambiado totalmente mi mentalidad y ahora soy una persona diferente, y que puede que sea muy dramático, pero es que cada idea que tú coges hace tu personalidad... y claro, si te quedas estancado en un camino, en una mentalidad, que es así o es así, no vas a avanzar, no vas adquirir esa madurez y esa riqueza que se necesita para poder seguir viviendo. Por eso yo ahora lo veo todo, tipo, qué bien que yo haya estado aquí y haya aprendido tanto. [...] Aquí, en el cole, es que te sales de ti mismo y tu espíritu navega por el cole pero estás en paz; es una sensación tan relajante [...] no te sientes con presión, piensas, yo puedo conseguirlo y esa autoestima viene de lo que el profe te motiva en aprender, entonces, increíble..." M. C.

Raquel García Sevilla
Miquel Charneco Osete

Directora i Cap d'Estudis de l'Escola Joaquim Ruyra

3.2. EL PROJECTE CICERONE A L'INS PEDRAFORCA.

*El projecte Cicerone, a més de crear
un sentiment de participació activa en la vida de l'institut
i la conseqüent sensació de pertinença al Pedraforca,
reforça també la sensació dels alumnes
de formar part d'una societat que va més allà
del propi institut.*

Primers passos. Cicerones per a una ciutat acollidora

Va ser cap al 2007 quan vàrem iniciar la nostra participació en un projecte que està perdurant en el temps, el projecte "Cicerone". Va néixer amb l'objectiu principal d'acollir i acompanyar els i les joves del nostre institut Pedraforca que acabaven d'arribar a la ciutat de l'Hospitalet de Llobregat. Una ciutat acollidora necessitava un projecte d'acollida del jovent nouvingut. Fer-ho des dels centres educatius de la ciutat, i en concret des del nostre institut Pedraforca, va ser una gran idea, que unificava l'acompanyament en aquests moments d'arribada a l'escola, sempre complicats, amb la presentació i inserció al barri. Un gran valor que des de bon començament va tenir el projecte Cicerone és que els i les protagonistes d'aquesta rebuda, acollida i acompanyament van ser els mateixos joves, compartint entre ells i elles els seus coneixements i les seves experiències.

Un grup d'alumnes de 2n d'ESO, voluntàriament, van començar a participar com a joves-guia, formant-se al llarg del primer trimestre del curs, en horari extraescolar, una vegada acabades les classes. La formació anava orientada a actuar positivament des del primer instant, orientant, informant i ajudant aquell alumnat nou que anava arribant al nostre centre. Els cicerones, ja formats, començarien a actuar, donant a conèixer a tot l'alumnat nouvingut el nostre institut, el sistema educatiu català i el seu entorn, les nostres llengües i molt especialment el català, el barri de la Florida i els seus barris contigus, amb els seus recursos i entitats. També anirien acompanyant, discretament i solidàriament entre iguals, el dol migratori que

tot aquest alumnat nouvingut estava patint, així com tot allò que els resultava nou i desconegut.

Per poder guiar amb qualitat tots aquests aspectes, com ja hem comentat, varen rebre una formació, planificada al llarg de 6 o 7 sessions, en les quals, després d'una presentació personal del projecte, varen participar en sessions, entre d'altres, sobre els estereotips, els prejudicis —que tant distorsionen les nostres percepcions de les persones i de la realitat—, la mediació com a eina fonamental de resolució de conflictes des de la llibertat, la pau, la confidencialitat i el diàleg, la comunicació, la migració i el dol migratori o la importància de la participació. Una vegada adquirida la formació necessària, estaven preparats i preparades per convidar a participar plegats, i guiar en diverses activitats del centre i del barri, els nous companys i companyes.

De manera molt especial es va posar en marxa el projecte de “parelles lingüístiques”, que aquests primers cursos del projecte cicerone es concretà amb l'alumnat nouvingut que es trobava estudiant a l'Aula d'Acollida de l'institut. El projecte de parelles lingüístiques pretenia ser una bona aportació a l'aprenentatge cooperatiu entre tota la comunitat educativa, amb la intenció de fer de la llengua catalana una eina viva de relació, d'ajuda a fomentar el coneixement mutu, les relacions afectives entre l'alumnat del centre, l'ús i el coneixement del català i la millora de l'actitud de respecte i interès vers els altres. Així doncs, el projecte pretén de manera molt especial promoure la implicació de l'alumnat del centre en el procés d'integració des de l'aprenentatge del català per part dels nois i noies d'origen estranger i també de tots aquells i aquelles que, per circumstàncies personals diverses, presenten dificultats per expressar-se en català.

Per a l'alumnat Cicerone, afavoreix la capacitat d'actuar com a agent integrador, practicar l'ús del català, conèixer altres realitats socials, històriques, geogràfiques i lingüístiques i poder establir contactes personals i afectius entre l'alumnat del propi centre i amb el d'altres centres de la ciutat per tal d'aconseguir una millora substancial en la cohesió social.

Cicerones a l'Espai de la Florida

Us oferim a continuació els testimonis d'alguns dels protagonistes de l'experiència Cicerone a l'institut Pedraforca:

Testimoni de la Danica Ira Suba Peralta de 4t d'ESO.

Vam aprendre que Cicerone és una persona que guia els altres cap a coses interessants, però sobretot cap a conèixer l'institut i el seu entorn.

La majoria de nosaltres vam participar en aquest projecte perquè incloïa ajudar i relacionar-se amb la gent i experimentar coses noves a mesura que desenvolupem la nostra tasca de Cicerones. Volem anar més enllà en la nostra formació i tractem d'experimentar moltes coses complementàries a l'educació escolar. També volíem tenir una bona experiència i provar coses noves.

Hem mostrat a l'alumnat nou diferents llocs i entitats de la ciutat. Quan ho he fet, han sigut bons moments d'interacció i orientació més enllà dels coneixements escolars. Vaig viure unes de les experiències més interessants de la meva etapa de l'ESO.

I la nostra vivència va ser molt positiva i vam poder aprendre coses noves. M'ha encantat poder guiar els més joves. També valoro que ser cicerone ens va fer ser més xerraires, i ara expliquem moltes coses als nostres companys més joves. Ens vam divertir molt donant el nostre temps —a més de saltar-nos algunes classes. Va ser tot molt emocionant i vam poder explorar la ciutat fent excursions i coneixent més sobre el barri, a més de conèixer gent nova.

Personalment, al meu entendre va ser un dels millors moments que vaig passar en la meva formació al Pedraforca, no només per anar d'excursió amb els meus companys, sinó perquè, naturalment, ens vàrem arribar a conèixer molt millor entre nosaltres, sense oblidar els espais de l'Hospitalet que exploràvem profundament. Crec que vam fer una feina molt bona durant tot aquest temps de Cicerone.

Testimoni de Simone Botteri, coordinador pedagògic del centre (2012-16)

El Cicerone es fa gran: un projecte guanyador
Simone Botteri

La primera vegada que vaig conèixer el projecte Cicerone va ser fa més d'una dècada com a tutor d'un grup de 2n d'ESO de l'Institut Pedraforca de l'Hospitalet de Llobregat. La coordinació del centre em demanava promocionar el projecte en la meva tutoria i seleccionar uns alumnes per participar-hi. La idea principal del projecte consistia a donar una formació a un grup de joves que, un cop acabada la formació, formarien l'equip cicerone per ajudar els alumnes nous, sovint provinents d'altres sistemes educatius, en el difícil procés d'incorporació al centre i, ensems, a un nou entorn socioeconòmic. La idea que els alumnes més competents acompanyin companys amb dificultats és un d'aquells principis bàsics de la pedagogia que tots els docents provem d'aplicar a l'aula, i està comprovada l'efectivitat tant en l'alumne acompanyant —el qual, ensenyant al seu company unes competències, finalitza l'últim pas del procés d'aprenentatge, donant una funció pràctica (ajudar el company) als coneixements i competències adquirides—, com en l'alumne acompanyat, ja que aprendre d'un company és més divertit i fàcil que aprendre d'un professor, molt allunyat en ocasions de

les vivències compartides per l'alumnat. El projecte Cicerone fa seu aquest principi, el porta fora de l'aula en un entorn comunitari de barri i l'aplica en un context d'acollida de joves nouvinguts, dotant el jovent d'unes competències ben diferents de l'aprenentatge de continguts o competències acadèmiques. És important destacar que molts alumnes que reben un acompanyament per part dels Cicerone, més tard es converteixen ells mateixos en alumnes Cicerone. El cercle virtuós de l'aprenentatge es tanca amb aquest ensenyar el que m'han ensenyat. Només quan hom considera cabdal el que ha après es converteix en corretja de transmissió d'allò que ha après. Aquest principi d'ensenyament entre iguals és l'ingredient principal d'aquest projecte. Els alumnes Cicerone fa més de 10 anys ja eren una realitat consolidada en el meu centre i en els instituts de l'Hospitalet de Llobregat i actualment continuen sent-ho. Quins altres ingredients fan del Cicerone un projecte guanyador?

Uns anys després vaig tenir la sort de conèixer des de dins el projecte, quan en vaig ser el coordinador per al meu institut. Vaig treballar en la coordinació del projecte, participant en les reunions del grup motor durant un període de 4 anys, des del 2012 al 2016. En aquests 4 anys de treball vaig assabentar-me dels motius pels quals aquest projecte continua sent una aposta segura de molts instituts del municipi. Segons el meu parer, els ingredients principals d'aquest èxit són, a més del ja mencionat ensenyament entre iguals, el treball en xarxa, la flexibilitat del projecte i la metodologia de l'aprenentatge i servei.

Participar en les reunions del grup motor del projecte va ser una experiència molt enriquidora a nivell personal. Ja estava ben acostumat a treballar en equip, però era la primera vegada que participava d'una xarxa que incloïa diferents perfils professionals, diferents punts de vista i perspectives. Els participants eren tots aquells i aquelles que contribuïen a l'organització del projecte. El grup motor estava format principalment per representants de les entitats del barri, membres d'equips directius de diferents instituts, coordinadors d'aula d'acollida o tutors, a més dels tècnics de l'Ajuntament, responsables del pla educatiu d'entorn. Les reunions del grup motor sempre eren molt dinàmiques i s'evidenciava la voluntat comuna d'aportar millores al projecte, tot creuant experiències i perspectives

diferents. L'única crítica que podria fer a aquest grup motor és que faltaven representants de l'alumnat, que haurien de ser els protagonistes del projecte i no només uns consumidors del producte final. Com diu el nom, aquest grup és motor i ànima del Cicerone, aquí es cuinen des d'aspectes més teòrics (línies pedagògiques), finalitzats a la millora contínua del projecte, fins als detalls més organitzatius (calendaris, formació, etc.) . Aquí es fan propostes i valoracions d'activitats i sobretot és un espai de posada en comú de les diferents experiències desenvolupades en el marc del projecte.

Sessió de treball del grup de Cicerones

Un altre aspecte per destacar consisteix en l'adaptabilitat del projecte a les situacions i exigències específiques de cada Institut. Hi havia instituts que enfocaven els serveis prestats pels alumnes Cicerone al voltant de l'aula d'acollida, altres instituts que fan servir els cicerone en serveis adreçats a tot l'institut (acompanyament en sortides pel barri a grups de 1r ESO, participació en jornades de portes obertes) o a les tutories dels grups classe. D'alguna manera, dins del marc del mateix projecte, cada institut té la llibertat d'utilitzar els serveis dels alumnes Cicerone de la manera que consideri més convenient, adaptant al seu context i a les seves exigències els serveis

d'aquest grup d'alumnes que han tingut una formació en comunicació, empatia, mediació, acollida i dol migratori. Hi ha Instituts que s'estimaven més tenir alumnes cicerone més madurs (de 4t ESO); al Pedraforca, en canvi, vam decidir formar aquests alumnes quan són més joves (a 2n d'ESO) per tal que puguin actuar com a Cicerone durant els anys que els quedin a l'institut. En definitiva, cada centre forma un equip d'alumnes que s'ofereixen voluntàriament en feines d'acompanyament i voluntariat. A l'institut Pedraforca es van organitzar tallers de jocs de paraules i lingüístics entre alumnes cicerone i alumnes nouvinguts d'aula d'acollida, excursions per als grups de 1r d'ESO per les entitats de barri (biblioteques, centres cívic, oficina jove, associacions juvenils, etc.); els cicerone són els grans protagonistes de la jornada de portes obertes, quan ensenyen i expliquen les activitats que es fan a l'Institut als alumnes i famílies de 6è de primària. Aquesta flexibilitat a l'hora de dissenyar les actuacions dels alumnes Cicerone fan possible que aquest projecte sigui aplicable amb èxit a qualsevol Institut. El projecte Cicerone, a més de crear un sentiment de participació activa en la vida de l'institut i la conseqüent sensació de pertinença al Pedraforca, reforça també la sensació dels alumnes de formar part d'una societat que va més allà del propi institut. Aquesta sensació de formar part d'alguna cosa més gran es pot respirar en l'atmosfera que es viu a les festes finals de reconeixement del projecte en què participen tots els Cicerone. Fa goig veure tant joves junts amb ganes d'ajudar els altres i disposats a posar el seu granet de sorra per millorar la societat. Aquests actes festius en realitat són jornades de treball i de reflexió sobre la feina feta i per fer.

Un altre pilar d'aquest projecte és la seva metodologia: l'aprenentatge i servei. Aquesta metodologia té molts avantatges i el projecte Cicerone els aprofita tots. És una metodologia en què, si està ben plantejada i organitzada, tothom hi guanya. En el nostre cas, tots els agents i actors del projecte tenen alguna cosa per guanyar. En primer lloc, els alumnes, que reben una formació de qualitat i aprenen competències que els acompanyaran al llarg de la seva vida; d'alguna manera, una vegada que han rebut la formació, no deixen mai de ser Cicerone. Això en el Pedraforca era visible en el paper que desenvolupen els excicerones (alumnes que es van formar en anys anteriors), que continuen participant en els serveis desenvolupats

pels cicerone i participen activament en la seva formació. Hi guanya l'Institut, que té al seu servei un equip d'alumnes altruistes, disposats a contribuir al bon funcionament de centre. També el barri hi guanya, donant visibilitat a tots aquells serveis adreçats al jovent i a les famílies, especialment les més dèbils que per motius culturals o lingüístics necessiten un acompanyament. En general hi guanya la societat, formant uns futurs ciutadans compromesos amb el barri i l'entorn, que creuen en la cooperació més que en la competició. Esdevenen una petita, però vigorosa, llavor que germinarà en un futur millor.

Testimoni de la Mireia Cruz, integradora social de l'institut (2016-...)

El projecte Cicerone és un projecte que, curs darrere curs, ha suposat una gran experiència-aprenentatge per als alumnes que s'hi presenten voluntaris, però també ho és per a la resta d'alumnes que s'incorporen al centre i que en algun moment del curs, com pot ser la sortida de convivència del primer trimestre o la ruta per conèixer les diferents entitats del barri que ofereixen serveis per a joves, reben guia i orientació de la mà d'un alumne del seu centre, un alumne que ràpidament es converteix en un referent positiu dels alumnes de 1r d'ESO que inicien el seu camí a l'Institut i, en moltes ocasions, també al nostre país.

Com a Tècnica d'Integració Social, amb qui m'he coordinat per planificar i portar a terme les meves actuacions amb els alumnes Cicerone ha estat amb el coordinador pedagògic del centre, així mateix coordinador de l'aplicació del projecte a l'Institut Pedraforca. La meua missió com a TIS amb el grup d'alumnes Cicerone s'ha centrat en dos objectius principals:

- acompanyament en el desenvolupament de les seves habilitats socials, a través de les activitats a les quals havien de participar, respectant les seves diferències, fortaleces i interessos personals.
- coordinació dels alumnes en la participació a les esmentades activitats.

L'activitat amb la qual debuten els alumnes Cicerone és la ruta per conèixer les diferents entitats del barri. Abans de realitzar la ruta amb els alumnes de 1r d'ESO, vaig organitzar tres trobades dedicades a:

- la preparació de la informació,
- els assajos en petit grup fent de guies, parlant en públic,
- la utilització d'una comunicació efectiva,
- les estratègies per gestionar les pors i nervis, autocontrol, etc.

Una altra activitat en la qual l'alumnat Cicerone ha jugat un paper essencial ha estat en les Jornades de Portes Obertes presencials, que abans de la pandèmia fèiem al centre, participant molt activament de l'organització amb accions com ara donar la benvinguda a les famílies que arribaven al centre, orientar-les cap a la biblioteca on té lloc la rebuda i presentació, fer de guies pel centre d'aquelles famílies que arribaven tard, etc. Gràcies als alumnes Cicerone, l'institut va poder oferir a les famílies un servei de cangur, perquè les persones que havien de venir amb infants petits, els poguessin deixar en un espai preparat i controlat amb diferents jocs i activitats, mentre els adults, o l'alumnat de 6è de primària, feien una visita més profitosa per l'Institut. Aquest servei esdevingué tot un èxit, altament valorat per les famílies visitants i pels mateixos cicerones.

I per acabar, vull destacar que tant a les visites guiades d'alumnat de 6è, com a la gravació del vídeo promocional del centre, en aquest curs de pandèmia l'alumnat Cicerone ha estat l'element essencial i protagonista en la tasca de donar a conèixer el centre, posant en pràctica l'assoliment dels coneixements i habilitats desenvolupades a través d'aquesta experiència que els ha suposat ser alumnes Cicerone.

Testimoni del David Arso, coordinador pedagògic del centre (2016-21)

Cicerone en l'actualitat (2016-)

David Arso Civil

He tingut l'oportunitat i la satisfacció de coordinar l'aplicació del projecte Cicerone a l'INS Pedraforca, des del curs 2016-17 fins a l'actualitat. I actualment el projecte ha arribat a la seva maduresa. En la línia dels meus predecessors, he pogut comprovar com alumnes més competents acompanyen companys amb dificultats. També he participat en les reunions del grup motor del projecte, que valoro molt positivament. Subscriu la demanda del meu predecessor d'incorporar alumnat en aquestes reunions.

Entre les nombroses activitats Cicerone, vull destacar la visita a entitats del barri, on considero un encert afegir un tour previ, exclusiu per als Cicerone, per tal d'apoderar-los: la coordinació i suport per part de l'Ajuntament i del PEE va ser impecable. Una demanda recurrent és poder comptar amb una implicació més activa de les entitats. Finalment, podem destacar l'èxit de la festa Cicerone del mes de juny, amb algunes dinàmiques molt efectives per "trencar el gel" (com construir una pizza simbòlica d'emocions) que permeten que l'alumnat de tota la ciutat creï i enforteixi gairebé simultàniament i molt de pressa lligams.

La metodologia ApS del projecte Cicerone ens sembla tan necessària com encertada. Creiem que es pot millorar en la connexió entre la "A" (formació de l'alumnat, de 7 sessions que es reparteixen diverses entitats de la ciutat) i la "S" (tasca posterior de l'alumnat Cicerone ja format).

D'altra banda, al nostre institut hem aprofitat l'energia del projecte Cicerone per incrementar la seva participació en activitats del centre, fins al punt que n'esdevenen els i les autèntiques protagonistes. Aquestes activitats són les Jornades de Portes Obertes per a famílies, la visita guiada d'alumnat de 6è de Primària, la festa de graduació de 4t d'ESO i la gravació de vídeos mostrant l'institut. Ens ha agradat molt comptar amb la complicitat i bona feina de la TIS del centre, qui ha coordinat l'alumnat Cicerone en aquestes ac-

tivitats i que ha trobat un vehicle més per establir complicitats amb ells i elles.

També considerem un encert que la publicitat del projecte Cicerone al nostre institut hagi recaigut en el propi alumnat excicerone. Això ha provocat un increment notable en la demanda per poder-hi entrar. La cirereta la posem en l'acompanyament que l'alumnat excicerone fa de l'alumnat de 1r d'ESO en la seva primera sortida escolar de convivència.

Testimoni de la Mariam Roukdi, de 1r de batxillerat

Formar part del grup Cicerone va ser una experiència molt agradable, i una gran oportunitat per conèixer gent nova d'altres escoles i altres alumnes del mateix institut Pedraforca, a partir d'activitats i sortides.

Primer ens vam relacionar entre nosaltres, els membres del grup Cicerone, ja que érem de diferents classes, i va ser molt entretingut ja que vam compartir informació sobre la nostra cultura, costums... i així ens vam ajudar per deixar la vergonya a part, i agafar-nos confiança com a nou equip que érem.

El següent pas, i en la meua opinió, el més emocionant va ser acompanyar els de primer d'ESO a conèixer el barri, perquè ens tenen a nosaltres per explicar-los cada un dels llocs visitats. També vam acompanyar-los a una sortida en la qual cadascú de nosaltres va formar un equip amb els altres alumnes, i havíem de completar un full ple d'activitats i enigmes, a partir del que es trobava al nostre entorn en aquell gran parc.

A més d'acompanyar i guiar els de primer, també vam fer una sortida en la qual vam conèixer altres membres Cicerone d'altres instituts. Vam tenir el plaer de dialogar i intercanviar opinions sobre com va ser el nostre treball en grup i els nostres sentiments treballant junts...i com sempre vam gaudir d'activitats creatives entre tots, de manera que vam fer bons amics.

En resum, ser membre del grup Cicerone va ser una de les millors experiències que vaig viure a l'ESO, i la veritat és que em vaig divertir molt i estic contenta d'haver-ne format part.

Testimoni de Inaya Farooq, Mah Noor Fátima, Khushpreet-Kaur i MuskanYasar, alumnes de 3r d'ESO

Com ens hem sentit acollides?

Recordem la nostra arribada a l'Institut Pedraforca. Ens vàrem sentir importants des de la nostra primera visita al nostre nou centre, en un nou país.

Al principi, quan érem novingudes a l'Institut Pedraforca, ens varen acollir els professors i professores d'ESO i el director. Ens varen introduir i explicar quina assignatura donava cada professora i professor.

Després d'un temps, vàrem fer una sortida amb els companys i companyes de 2n d'ESO que formen part del Cicerone (una paraula italiana que s'utilitza per referir-se a una persona que explica i dona informació a d'altres). Ens varen donar informació sobre els llocs on vàrem anar durant aquesta sortida i, més important, en acabat ens havien ajudat i ens havíem conegut.

En la nostra opinió, l'acompanyament per a alumnes nouvinguts és una bona idea. Fa que els alumnes se sentin més alliberats i còmodes amb el professorat i l'alumnat. Fa que et sentis part del centre i no tinguis por de parlar i expressar la teva opinió amb llibertat. Creiem que, per això, dues de nosaltres estem fent de Cicerone per a altres alumnes que s'han incorporat a l'Institut Pedraforca aquest curs.

Testimoni de la Carol Torres, coordinadora pedagògica del centre (2021-)

Em va sorprendre molt positivament la idea del Projecte Cicerone quan vaig arribar a l'Institut Pedraforca. Vaig poder comprovar que funcionava la idea d'introduir el nou alumnat mitjançant alumnat prèviament acollit al centre. D'una banda, se sentien part important d'un centre amb història al barri de la Florida de l'Hospitalet de Llobregat, com és l'Institut Pedraforca. D'altra banda, valoraven l'acolliment rebut, involucrant-se, al seu torn, activament en l'acolliment del nou alumnat nouvingut al centre.

Tinc moltes ganes de donar continuïtat a un projecte tan engrescador i tan arrelat en la vida de l'Institut Pedraforca com és el Projecte Cicerone.

Endavant!

Per concloure...

Al llarg d'aquests anys, valorem l'alta incidència que està tenint ser Cicerone en l'alumnat. Volem destacar el caràcter altament motivador del projecte, la cabdal importància que té l'acompanyament en aquests primers moments a l'institut i al barri i el saber ser acollidors i acollidores a l'Hospitalet de Llobregat. Considerem fonamental la riquesa de viure la interculturalitat, el valor de donar suport al col·lectiu de persones nouvingudes, de fomentar la participació dels i les joves en els seus entorns, i el caràcter formatiu del projecte, a la vegada que solidari i generós, creant una xarxa social de joves implicats amb les persones i el seu entorn.

Aquests ingredients han fet possible la creació d'un projecte que tot i tenir ja uns quants anys, continua sent jove i continua funcionant, renovant-se i adaptant-se als canvis que afecten la societat, el barri, l'institut. S'han iniciat altres projectes, però pocs han arribat a tenir l'èxit i volada del Cicerone, ja que, com es diu en el futbol, equip que guanya no es canvia i segurament tindrem Cicerone al barri en els pròxims anys. Creiem que el repte del futur d'aquest projecte serà no fallar l'expectativa dels joves Cicerone, organitzant i dissenyant serveis a la comunitat útils que puguin respondre al desig altruista del jovent de contribuir en la millora de la societat. El nostre repte per al futur és estar a l'alçada d'oferir aquests serveis que evitin el risc de causar una infrautilització d'aquest jovent, que tant ha d'aportar al futur de la nostra ciutat i del nostre país.

El projecte Cicerone ha estat i continuarà sent un referent a la nostra ciutat! Som-hi! Contribueix-hi!

Hi han col·laborat: Luis Manuel Alonso, David Arso, Simone Botteri, Mireia Cruz, Inaya Farooq, Mah Noor Fátima, Bernat Juan, Khushpreet Kaur, Mariam Roukdi, Danica Suba, Carol Torres, Muskan Yasar.

3.3. RELATS.

*Perquè tothom tenim dret a pertànyer...
fem visible l'origen. De les arrels,
després en surten les ales.*

Aquests relats surten de la meva pròpia experiència com a Orientadora Educativa a diferents instituts públics de la ciutat de l'Hospitalet de Llobregat.

Al llarg de dotze cursos acadèmics a la nostra ciutat, he conegut en primera persona la història de centenars d'alumnes nouvinguts a Catalunya. He donat veu a alumnes, però també a familiars, especialment a les seves mares biològiques.

La recopilació de dades que en un principi tenien només un objectiu psicopedagògic ha anat esdevenint un testimoni divers i ple de riquesa biogràfica, ple de matisos psicològics, antropològics, culturals, i socials.

Els personatges de les històries que llegireu són ficticis, però estan basats en experiències reals de diferents alumnes. La meva intenció és donar a conèixer la realitat present i passada d'algunes d'aquestes persones, que sens dubte, tenen el dret de ser escoltades. I jo, com a orientadora, educadora i membre actiu de la societat, el deure de fer-les visibles.

Una ciutat acollidora com és L'Hospitalet de Llobregat ha de conèixer què hi ha al darrere de l'anonimat de joves com els que aquí es presenten. Tanmateix, els centres educatius han de vetllar per la seva formació, però sense deixar de banda el seu benestar emocional. Espero, amb aquest gra de sorra, poder contribuir a aquesta missió.

Perquè tothom tenim dret a pertànyer... fem visible l'origen. De les arrels, després en surten les ales.

Gràcies.

Pilar Álvarez Larios

Orientadora educativa i Ciutadana de l'Hospitalet de Llobregat

Setembre. L'estiu encara no ha acabat, però no hi ha res, excepte la calor encara asfixiant, que sembli indicar-ho. L'essència de flors, de camp, de mar, de natura salvatge resta encara impregnada a la pituitària. Aquestes olors que el cervell no oblida ni vol oblidar disten força de la pudor d'asfalt que emana dels carrers de la ciutat.

En Mario, la Nicole, en Wilson i en Mamadou esperen que soni la sirena d'entrada a l'institut. Un so que marca l'inici d'una nova etapa a les seves vides. Observen el seu voltant amb una barreja de curiositat i incertesa, una barreja que conté més por que curiositat en haver-se d'enfrontar al desconegut. Desenes de joves s'amunteguen a la porta d'entrada, fan rotllanes i parlen, entre crits i riures histriònics, de les experiències viscudes a l'estiu. Altres, com ells, estan sols, alguns amb el rostre moix i abatut, desitgen amagar-se per evitar ser interrogats. Als primers, el temps d'espera se'ls fa curt; als segons, massa llarg, gairebé etern.

L'Acollidora d'Arranz Bravo, símbol de la ciutat de l'Hospitalet

PRIMER RELAT. WILSON

*L'abraça tan fort que li fa mal.
Però en Wilson calla, conté el seu mal,
perquè intueix que el de la mare és infinitament més gran.*

—Vienen por ti —diu amb l'alè agitat.

Allà hi ha, com cada dia a la mateixa hora i a la mateixa cantonada, "el Polilla", "el Chapa", "el Borrego", "el Ruso", "el Piojo", el Canuto", "el Rata" i el líder de tots, l'Edwin Hernández, àlies "el Grande". Per la seva actitud i indumentària es veu d'una hora lluny que és el més antic del grup. Tots els membres de la *pandilla* el respecten. És l'únic que porta arma i que a més a més, pot fer-la servir. La resta recolza als *relojes*, venen *celulares* i fan graffitis. Cadascú té la seva especialitat. Al Chino, el darrer a integrar-se, fer

graffitis és el que més li agrada. Per a ell són més que simples dibuixos, és una manera de canalitzar tota la merda que porta a sobre. I allà està amb un pot d'esprai a la mà, amb la respiració entretallada mirant *ahuevado* el "Grande".

—"Broder", isal soplado de aquí!

Wilson Zambrano, alias "el Chino", viu a Espanya des de fa dos mesos. Originari de Guayaquil (Equador) és el petit de tres germans. Els germans, més grans que ell, ho són per part de mare. Al seu país vivia amb la mare, una tieta i un cosí menor que ell. Del pare no se'n sap res.

Només han passat tres setmanes des de l'inici de curs a l'institut i ja es passa gairebé tot el temps a la sala de guàrdia repenjat a sobre del pupitre. L'orientadora del centre el va a buscar després d'una conversa amb el cap d'estudis. Es dirigeix al professor de guàrdia.

—Me n'emporto el Wilson, d'acord?

—Emporta-te'l i millor si no torna. No hi manera amb aquest nano. A casa l'enviava jo tot el curs.

—La concha de su madre, el viejo pelado éste... —en Wilson parla amb l'orientadora fent al·lusió al professor de guàrdia.

—No debes hablar así al profesor. Estaría muy bien que te disculpas.

—¿Pedirle yo disculpas a éste? Él me tiene que pedir perdón a mí... dile que me deje en paz.

—Él solo cumple con su obligación. Y tú deberías cumplir con las tuyas. Para empezar quítate la gorra, sabes de sobra que no está permitida.

—No se puede llevar dentro del aula y estoy fuera ahora.

—En fin, no vamos a seguir con esta discusión. Haces el

favor de quitarte la gorra y cuando lo hayas hecho, te espero en esa salita. Me gustaría hablar contigo.

La segueix mentre renega en veu baixa. En entrar seu i col·loca les cames a sobre de la cadira contigua a la seva. Es fa silenci. Sovint és més efectiu que un sermó. Abaixa les cames. L'especialista li acosta un paper en blanc i un bolígraf.

—Wilson, puedes estar aquí hasta que suene el timbre. Yo me voy y te dejo tranquilo. A cambio sólo tienes que escribir o dibujar lo que tú quieras. O no escribir o no dibujar nada. Si haces algo, el tiempo te pasará más rápido. Si no haces nada, te pasará más lento. Tú decides.

Dos minuts abans de sonar el timbre, l'orientadora entra ansiosa per conèixer quina opció ha escollit. Al paper, una calavera de grans dimensions de la qual sorgeixen punxes i flames, una imatge sinistra però alhora perfectament dibuixada. Analitza amb detall el dibuix d'en Wilson. Traçades fortes que gairebé travessen el paper, domini de formes anguloses..., agressivitat.

Torna a cridar el noi. Necessita saber el perquè de tanta hostilitat.

—Siéntate, por favor.

Porta de nou la gorra posada. En certa manera entén que sigui reticent a treure-se-la, ja que encaixa perfectament amb les seves sabatilles esportives i la seva samarreta. Treure-se-la és com tren-car l'harmonia d'un conjunt que sembla meticulosament estudiat.

—Ya sé que te molesta tener que hacerlo, pero las normas son las normas —li diu mentre li assenyala el cap amb el dit índex. Esbufega.

Fa el gest de treure-se-la, però mentre ho fa deixa clar que ho fa perquè vol i no perquè li hagi demanat.

—Eres bueno dibujando ¿no crees?

El noi arronsa les espatlles i ella treu el dibuix i el col·loca sobre la taula.

—Realmente pienso que tienes talento para el dibujo. Si tú no hubieras hecho este dibujo y lo vieras por primera vez, ¿qué me dirías?

En Wilson no diu res. L'orientadora no vol emetre judicis, però ha d'ajudar-lo a expressar-se.

—Quiero que lo mires como si nunca antes lo hubieras visto y que intentes describir lo que ves.

—¡Pues está claro! Una calavera con pinchos y fuego. La cabeza de un tío que la ha palmao.

Es fa silenci.

—¿Y cómo ha muerto? —li suggereix.

—Le han pegado un tiro. No, uno, no. Dos, tres, o cuatro. El último en la frente.

—¿Y por qué se supone que le han asesinado? —li pregunta

—Porque se lo merecía.

—Nadie se merece morir.

—Hay mucho cabrón que debería estar muerto. Pum, Pum, Pum.

Fa el gest de disparar, com si tingués un arma a la mà i somriu.

—La violencia genera más violencia y no sirve para resolver ningún conflicto.

En Wilson riu i contesta:

—Eso lo dice usted porque su vida es muy fácil. Viene acá, se sienta unas horas, le come la bola a algunos como yo y luego se va a su casa cada mes con una pasta. Pero en la calle las cosas no son así.

—Cuéntame cómo son.

—Pues eso, en la calle debes estar preparado porque en cualquier momento te joden. Y no puedes ir de pardillo porque te joden seguro. Tienes que protegerte. Y si tienes que matar, matas.

—¿Y qué me dices si esa persona fuera un ser querido? ¿Y si fueras tú mismo?

—Yo no digo que esté bien, solo que a veces es necesario.

—¿Te gustaría matar a alguien? —afegeix sorpresa per les seves pròpies paraules.

—Me estoy agobiando aquí dentro. ¿Me puedo ir?

—Sí, claro.

Surt de la sala i se sent el professor de guàrdia: ¡La go-rraaaaaa!!!!

.....
Barri del Guasmo. Guayaquil

Un noi de cabells negres i llisos surt a pas lleuger de l'escola. De camí a casa sempre para a jugar a la *cancha*, però avui és un dia diferent. Avui fa deu anys i està ansiós per arribar-hi. No tindrà una gran festa ni grans regals, però la mare li haurà cuinat un pastís d'aniversari, el *bizcochuelo* de cacau que tant li agrada.

Malgrat que la calor és intensa, camina ràpid sense aturar-se. Ha de caminar més de mitja hora per arribar a casa, però té tanta il·lusió que tant li fa.

—Wilson, muchacho, ¡apresúrate para la casa!

Una veïna li parla a crits, amb la cara desencaixada, però en Wilson no se n'adona. Només té al cap el *bizcochuelo* de cacau que li espera. Tampoc s'adona que aquesta tarda hi ha més veïns que mai que entren i surten. Puja les escales amb quatre gambades i un cop a l'entrada, exhaust, deixa la bossa a terra.

—Mamita, ya llegué. ¡Mamita!

La casa està plena de gent. "La mare haurà convidat tothom", pensa. Però en un moment de lucidesa reconeix que no hi ha res que indiqui la celebració d'una festa. D'entre la gentada busca el seu pastís d'aniversari a sobre de la taula de la sala. Està buida.

—Wilson, anda y ve a jugar a la cancha con tus amigos — li diu la tieta.

Però ell no vol anar a jugar, vol quedar-se a celebrar la seva festa tal i com havia imaginat. No hi ha cap noi de la seva edat, només veïnes que continuen entrant i sortint. Altres fan una rotllana al voltant de la que sembla ser la mare. En Wilson s'obre pas entre les senyores fins que arriba a la mare. I allà està, asseguda en una cadira, plorant, sanglotejant, agafant-se el cap amb les mans i dient coses incomprensibles per al Wilson.

—Ay, hijito, iven acá!

L'abraça tan fort que li fa mal. Però en Wilson calla, conté el seu mal, perquè intueix que el de la mare és infinitament més gran.

—¡Ay, hijito! ¡Tu papá, tu papá!

En Wilson no vol saber res, un impuls més fort que ell mateix fa que corri escales avall. Corre, corre al més ràpid que les seves cames li permeten. I no s'atura. Malgrat que la calor és intensa, malgrat que li surt el fetge per la boca, continua corrent.

L'endemà les notícies parlen de la desgràcia. Un cop més una persona innocent ha estat víctima de la violència als carrers de la ciutat. Dos joves armats assalten un autobús amb la intenció de robar als passatgers. Sembla ser que la víctima, com que va oposar resistència, va rebre una punyalada que el deixà sense vida. En arribar els patrullers, ja era massa tard.

3.4. EL COL·LEGI PARE ENRIC D'OSSÓ DE BELLVITGE CONTRIBUEIX A L'ACOLLIDA I INTEGRACIÓ DE FAMÍLIES D'ALUMNAT NOUINGUT

*La cura ha de ser col·lectiva,
perquè tots som vulnerables...*

L'acollida de les famílies nouvingudes és un element fonamental per promoure la seva implicació i participació en els processos educatius. S'ha de tenir en compte com és la seva realitat quan arriben a la nostra societat, que és ben diferent de la seva en costums, llengua i exigències socials, juntament amb el rerefons d'un accentuat desarrelament que comporta un efecte emocional.

L'escola, en aquesta línia, impulsa i posa en marxa un pla d'acollida per facilitar les eines i oferir els instruments necessaris per afavorir la seva adaptació i aprenentatge de la llengua i dels costums de la nova comunitat lingüística i escolar. Per tant, esdevé essencial i determinant per a la cohesió social i la integració per a totes aquelles famílies que arriben a la nostra societat, ajudant-les i facilitant-los el seu procés d'adaptació, incorporació i igualtat d'oportunitats.

Així, el sistema educatiu ajuda a assolir un nivell de competència bàsica en llengua catalana i, al mateix temps, ofereix a l'alumnat nouvingut uns mitjans per adquirir de manera progressiva el currículum propi del seu nivell educatiu a través d'una atenció personalitzada i l'autonomia personal dins l'àmbit escolar o social.

En el col·legi Pare Enric d'Ossó tenim cura de tots aquests aspectes i sobretot promovem una bona acollida emocional de l'alumnat, adequada per ajudar a superar el seu procés migratori, fomentant un clima de confiança que permeti crear un context relacional positiu seguint els trets més significatius de la nostra pràctica educativa i la identitat i el carisma teresians.

Per tant, les nostres mesures organitzatives i metodològiques van encaminades a facilitar aquesta inclusió i fomentar el coneixement i respecte envers la diversitat cultural i lingüística.

En el nostre centre es realitza una intervenció d'ajuda directa a les famílies que s'incorporen al nostre sistema educatiu, facilitant-los els mitjans necessaris i fent els tràmits pertinents per a la seva integració, perquè des del centre copsem que el desconeixement del català per part de l'alumnat nouvingut és un dels primers indicadors que fan preveure que pugui haver-hi dificultats socioeconòmiques dins del seu entorn familiar.

En definitiva, la nostra escola, sensibilitzada amb la seva situació d'incertesa i amb l'ànim de cobrir aquest greuge i facilitar el seu benestar, actua com a pilar fonamental de l'acollida, convertint-se en el primer i, fins i tot, en un dels pocs contactes que aquests alumnes i les seves famílies tenen amb la nostra societat, llengua, cultura i costums.

Podem, doncs, afirmar que l'acompanyament que establim amb cada família nouvinguda contribueix a la regularització de la seva situació, assistint i creant vincles i lligams i, alhora, és una oportunitat per detectar les seves dificultats i mancances i així poder-les transmetre al treballador social o treballadora social pertinent.

La nostra línia d'actuació i pla de treball es basa en dos eixos essencials: el taller d'estudi i el coneixement del català; i una aten-

ció personalitzada. El nostre objectiu primordial és reorganitzar els mitjans que tenim per poder-los afavorir una òptima incorporació a l'escola i, per extensió, al nostre sistema educatiu, sense oblidar l'ajuda al seu entorn socioeconòmic.

En aquesta línia d'actuació, oferim i proposem a l'alumnat nouvingut, per una banda, el programa Proinfància, que és una iniciativa de La Caixa i la seva Obra Social en el marc del seu compromís social amb els drets humans, la pau, la justícia i la dignitat de les persones. El programa s'adreça a nens, nenes i adolescents d'entre 3 i 18 anys, les famílies dels quals, en situació de pobresa econòmica relativa o extrema, són susceptibles d'estar o estan en procés d'atenció i/o acompanyament social i presenten mancances en les necessitats socials; i, per altra banda, l'aprenentatge de la llengua catalana, que ens concedeix l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat a través de Club Rojo (Club d'Esplai Bellvitge), que gestiona un professor que agrupa i dona ajut al nostre alumnat nouvingut. La metodologia és variada, però ho centrem sobretot en el català oral, comunicatiu i expressiu a través d'activitats dinàmiques i en forma de joc. Utilitzem molt les imatges, els mitjans audiovisuals i el teatre, perquè els alumnes puguin viure en català tant dins com fora de l'escola.

Per concloure, amb els recursos que oferim amb l'ànim d'ajuda i acolliment a les famílies nouvingudes acomplim una atenció personalitzada. Així, la nostra tasca és fer una primera presa de contacte, informar sobre els tràmits i els recursos que hi ha al seu abast i sensibilitzar-los envers la seva nova realitat.

Els següents reptes i objectius seran aconseguir els primers contactes amb altres famílies i promoure la seva participació activa en la vida escolar del centre.

Per acabar, però, voldríem remarcar que el fet que ens trobem sols en aquest repte ens fa perdre eficàcia. És primordial que l'acollida i la integració de les famílies nouvingudes es faci amb l'ajuda de diverses iniciatives i sumant entre tots els esforços dels agents de la nostra societat; la cura ha de ser col·lectiva, perquè tots som vulnerables.

Gemma Pahissa Meca
Laura Alonso Caballo
Col·legi Enric d'Ossó, Bellvitge.

3.5. EL PROCÉS D'ACOLLIDA AL CENTRE DE FORMACIÓ D'ADULTS DE CAN SERRA

L'assignatura pendent de l'Administració educativa és, continua sent, la promoció de l'Educació al llarg de la vida. Cal tenir una estratègia d'Acollida que ajudi a l'alumnat a perdre la "por" a la formació, la por a no ser capaç de reeixir en els seus objectius.

Tal com queda establert en el nostre Projecte Educatiu de Centre, el CFA Can Serra és un centre públic, laic i gratuït que promou el respecte entre tots els membres de la comunitat educativa i posa de relleu la interculturalitat com a element enriquidor del procés d'aprenentatge. Aquest fet implica que l'escola és un espai de convivència plural, polièdric, laic i inclúsiu amb la diversitat, que té com a referent la llengua i cultura catalana, tot respectant la diversitat lingüística i d'origen de tota la comunitat educativa.

El centre està integrat al territori i és sensible a la realitat del barri, mirant de donar resposta, a través de la seva oferta formativa, a les necessitats de formació dels usuaris del barri i altres zones properes.

Apostem per l'educació i la formació al llarg de la vida com a palanca d'ascensor social i com a motor de canvi no només personal sinó comunitari. L'escola d'adults és un servei públic que afavoreix la inclusió de persones en situació de vulnerabilitat del nostre entorn i per això considerem indispensable el treball en xarxa amb altres entitats de la zona.

Entorn i trets d'identitat del CFA Can Serra

La nostra escola està situada a la zona nord de l'Hospitalet, al districte V (Can Serra - Pubilla Cases), al barri de Pubilla Cases, concretament al carrer d'Andorra, 12-14. Aquest districte actualment té 40.459 habitants, un 14,99 % de la població total de l'Hospitalet. La seva superfície és de 0,91 km² i presenta una densitat de 44,460 h./km², una de les més elevades de Catalunya.

El centre està molt ben comunicat, s'ubica just al mig de dues parades de línies diferents de metro (L1 i L5) i és a prop de les línies 14, 16, LH1 i LH2 d'autobús i de l'estació de la RENFE.

El perfil de les persones que es matriculen a l'escola està canviant des de fa uns anys, resultat dels canvis que s'han produït en la nostra societat. Podem observar un increment molt substancial de la presència d'alumnat jove que ha abandonat fa poc temps l'institut sense obtenir el graduat d'ESO, on sovint no ha tingut una bona experiència d'escolarització. Conscients d'aquesta situació de fracàs en l'ensenyament obligatori, cal oferir recursos diferents perquè l'escola no reproduïxi els models que han viscut anteriorment en el seu procés d'aprenentatge. Se'ls ha d'oferir una manera diferent d'aprendre i s'ha d'introduir una metodologia i uns continguts que siguin significatius, vivencials i fàcilment aplicables al seu entorn. És imprescindible un tracte proper i individualitzat. El fet que la taxa d'abandonament i absentisme en els estudis postobligatoris sigui significativa ens fa reflexionar sobre les seves causes i ens obliga a buscar solucions per corregir-ho. L'escola ha de buscar estratègies dinamitzadores i creatives, atorgant un paper fonamental a l'acollida, l'orientació i l'acció tutorial al llarg del curs.

Perfil del nostre alumnat

La procedència dels nostres alumnes és molt diversa i, tot i que la majoria continuen sent d'origen català o de l'Estat espanyol, cada cop són més els alumnes de procedència estrangera, fidel reflex del barri on ens ubiquem. Destaquen els llatinoamericans, marroquins i pakistanesos. També, pel que fa a l'edat, trobem alumnes que van des dels 16 o 17 anys fins a més de 70 en alguns casos.

La major part de l'alumnat té la residència als diferents barris de la zona nord de la ciutat, bàsicament Can Vidalet, la Florida, Can Serra, Pubilla Cases i l'Hospitalet Centre, tot i que trobem alumnes que viuen a Esplugues o altres ciutats de l'àrea metropolitana propera.

Pel que fa a la situació laboral, tenim alumnes que compaginen la feina amb els cursos de l'escola, un grup important d'estudiants

que es troba a l'atur o en feines precàries i a temps parcial (joves) i també tenim un important nombre d'alumnat jubilat .

Quant a la situació socioeconòmica, bona part de l'alumnat té una renda mitjana-baixa i es troba en situacions de precarietat laboral i, en alguns casos, de vulnerabilitat social.

Les causes que porten a una persona a matricular-se a un centre varien segons l'edat i les circumstàncies. Actualment, a part de persones adultes que volen continuar la seva formació al llarg de la vida per motius professionals o simplement pel plaer de no deixar d'aprendre, tenim un alumnat cada cop més jove que prové d'una experiència de fracàs escolar i que vol, a través dels ensenyaments que oferim al centre, reinserir-se en el sistema educatiu per continuar la formació que per diverses causes va quedar interrompuda.

La nostra oferta formativa

L'oferta formativa que imparteix el centre és àmplia i variada gràcies a un equip integrat per 11 docents especialistes i un edifici amb espais suficients i amb una bona dotació informàtica. Els ensenyaments que oferim en l'actualitat són els següents:

- Formació instrumental (2 nivells)
- Graduat d'educació secundària (GES) 2 nivells en grups de matí i tarda
- Català 1 i 2
- Castellà 1 i 2
- Anglès 1, 2 i 3
- Informàtica (competit Inicial, 1 ,2 i 3)
- Preparació a les proves d'accés a Cicles Superior i a la Universitat per a més grans de 25 anys.

El procés d'acollida de l'alumnat al CFA Can Serra

Una de les característiques principals de l'educació d'adults és la gran diversitat i l'extrema mobilitat del seu alumnat. Trobem des

d'alumnes que acaben d'arribar del país de procedència fins a alumnes que provenen del sistema educatiu obligatori i que, per raons diverses, no han reeixit en els estudis. Des d'alumnat adult i actiu amb ganes de continuar formant-se fins a persones que han d'alfabetitzar-se en un context personal i social de gran vulnerabilitat. Així doncs, el gran repte de les escoles d'adults és confeccionar el "vestit a mida " per a cada estudiant. La nostra oferta formativa ens permet dissenyar un itinerari personalitzat que ha de permetre assolir a cada alumne el seu objectiu formatiu.

Per assolir uns objectius, però, primer caldrà tenir-los i que aquests siguin coherents amb les nostres capacitats, habilitats, aptituds i circumstàncies personals, i és aquí on el procés d'acollida té un paper fonamental en el nostre centre.

Per poder acompanyar i orientar l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge, cal en primer lloc conèixer-los i que els alumnes coneguin l'escola i la seva oferta i se la facin seva adaptant-la a les seves necessitats formatives específiques.

Cal conèixer l'alumnat perquè aprengui millor i cal que l'alumnat conegui què li pot oferir l'escola. Molt sovint ens trobem usuaris que en entrar al centre ens pregunten: "I aquí, què s'ensenya?, què hi puc aprendre?". L'assignatura pendent de l'administració educativa és, continua sent, la promoció de l'educació al llarg de la vida.

A la nostra ciutat, amb un alt percentatge de població nouvinguda, les escoles d'adults molt sovint representen la porta d'entrada al sistema educatiu català i és per això que una bona acollida ens permet iniciar molts alumnes en un procés d'aprenentatge que ha de tenir continuïtat en altres centres educatius i que es pot prolongar al llarg de tota la vida.

L'objectiu del procés d'acollida ha de ser múltiple: donar i rebre informació i, a la vegada, transmetre il·lusió, confiança mútua i seguretat a l'alumne

El professorat que acull el nou alumnat ha de copsar els seus interessos, necessitats i motivacions, i partint de les competències i

coneixements previs que té, dissenyar conjuntament amb l'aprenent un itinerari formatiu que li permeti assolir els objectius.

En aquesta actuació d'acollida, que s'inclou dins l'acció tutorial, es facilita informació a l'alumnat sobre els diferents itineraris i/o possibles accions formatives que pot realitzar al centre, se'l fa conscient del que això implica i de les oportunitats de continuïtat dels seus estudis en altres centres educatius.

El procés d'acollida comprèn el conjunt de mesures i actuacions que el centre educatiu posa en funcionament, d'acord amb l'ensenyament que cursa cada alumne, per acompanyar l'alumnat en el procés d'incorporació al centre educatiu o als nous ensenyaments.

El procés d'acollida i l'orientació comença quan l'alumne es dirigeix al centre i manifesta la intenció de matricular-se en algun dels ensenyaments que ofereix. Això es pot produir en qualsevol moment del curs escolar perquè la vida de l'adult no està subjecta als cicles escolars.

En aquest procés s'han de preveure diversos moments importants:

1. Una primera recepció d'atenció a l'usuari que, per la causa que sigui, té l'impuls d'entrar al centre en busca d'informació

sobre la nostra oferta. Aquesta primera atenció sovint la realitza l'administrativa o el personal subaltern, però la qualitat de la informació que rebin serà determinant en la decisió d'inscriure's al centre per rebre algun dels ensenyaments que impartim.

2. Un procés d'informació, individual o col·lectiva, centrat en la informació acadèmica de l'ensenyament que es vol cursar (metodologies d'ensenyament-aprenentatge, continguts, procediments, avaluació, certificacions, sortides formatives i professionals...) que realitzen els membres de l'equip directiu i el professorat especialista. Cal situar l'alumne en el context escolar, el funcionament i les dinàmiques socioeducatives del centre. Aquest procés s'acostuma a produir just abans o durant el període de matriculació.
3. En el moment immediatament posterior a la inscripció es fa una entrevista individual i orientadora per recollir informació sobre els interessos, les motivacions, els dubtes, els objectius i esbrinar el punt de partida de cada estudiant. Si és necessari, es poden fer proves d'avaluació inicial (PAI) per determinar el seu nivell de coneixement i competències.
4. Una sessió de tutoria a l'inici del curs, després de la recollida de dades, per valorar conjuntament amb l'estudiant la proposta d'itinerari formatiu dissenyada per l'equip docent.

En el procés d'acollida hi participa tot l'equip docent i el personal del centre. Des del personal subaltern que fa la primera recepció del possible alumne, fins al PAS que realitza tasques d'informació i orientació, a més de les purament administratives, així com l'equip directiu i tot l'equip docent segons les seves especialitats.

La tipologia de l'alumnat que es matricula als centres de formació d'adults és diversa, però en molts casos comparteixen un sentiment de fracàs personal pel fet de no haver pogut estudiar en el seu moment. En molts casos partim també d'un desconeixement total del sistema educatiu català i de les equivalències en sistemes educatius estrangers.

Molt sovint l'usuari entra al centre sense una idea clara de què és i quina és l'oferta formativa d'una escola per a adults i, per tant, és vital afavorir una bona acollida de l'alumnat i generar un clima de confiança i empatia per facilitar a l'alumne tota la informació possible adaptada a les seves necessitats i inquietuds personals.

El procés planificat d'acollida s'inicia abans de la inscripció en un centre educatiu i continua a l'inici del procés d'escolarització.

A continuació fem una descripció de les diverses actuacions d'aquest procés d'acollida en les diferents etapes i ensenyaments, seqüenciades segons l'ordre cronològic en què tenen lloc:

1. **Atenció i informació educativa:** Al llarg de tot el curs, disposem d'un horari d'atenció al públic en general per informar-los dels ensenyaments, horaris del centre i orientar-los sobre quin és l'ensenyament que més s'adapta a les seves necessitats i, si és el cas, matricular els nous alumnes. Aquesta atenció la realitza en primera instància el PAS del centre juntament amb l'equip directiu en les hores de càrrec destinades a l'atenció a l'alumnat.
2. **Termini de preinscripció i matrícula:** Durant els dies de preinscripció i matrícula fixats pel departament, tot l'equip docent s'implica en l'atenció al públic i en el procés d'informació i orientació inicial. S'estableixen uns horaris i torns determinats i els docents es distribueixen segons els tipus d'ensenyament que imparteixen i dels quals són especialistes.

En les dates de preinscripció (juny) es realitza una tasca d'informació i acollida més general i es fan els tràmits administratius de preinscripció.

En el període de matrícula del nou alumnat (setembre), es realitza una entrevista personal inicial i, depenent de l'ensenyament, una prova d'avaluació inicial (PAI) per tal de valorar la capacitat, coneixements i necessitats del futur alumne per tal d'orientar-lo cap a un nivell o altre o, si s'es-

cau, reorientar-lo cap a un altre ensenyament, valorant sempre tant les necessitats de l'alumne com el bagatge educatiu previ.

Proves d'avaluació inicial. En alguns ensenyaments és necessari que l'alumnat que s'inscriu per primer cop realitzi una prova d'avaluació per tal d'acreditar coneixements previs dels quals no té cap certificació acadèmica. Tot i que no forma part estrictament de l'acció tutorial, cal tenir en compte aquesta prova que pot influir substancialment en l'acció tutorial posterior. La prova esdevé un instrument que utilitzarà el tutor/a per ajudar a concretar l'itinerari formatiu de l'alumne.

En el cas del castellà, català i formació instrumental, es considera que les entrevistes personals ja són suficients per determinar el nivell, tot i que en cas de dubte es podrà fer una també una petita prova.

3. **Inici del curs.** Presentació i acollida: La primera setmana del curs escolar es dedicarà a tasques de presentació i benvinguda, es faran les tutories inicials tant a nivell grupal com individual i s'impartiran unes càpsules formatives en TIC i recursos digitals didàctics. És el que anomenem **Jornades d'acollida o Mòdul 0**. Aquests jornades d'inici de curs segueixen un protocol establert que passa per la recepció i benvinguda esglaonada dels diferents ensenyaments o grups, la seva distribució per aules i la primera tutoria inicial. Considerem important que la recepció del nou alumnat es realitzi en un entorn de formalitat i és per això que la directora acompanyada de tot l'equip directiu i els tutors diu unes paraules de benvinguda que serveixen per fer una presentació del centre i la inauguració formal del curs escolar. Tot seguit cada grup es dirigeix a l'aula amb el seu tutor/a, on es realitzen totes les tasques tutorial d'inici de curs segons un guions establerts.
4. **Acollida al llarg del curs. Matricula viva:** Considerant que els alumnes adults viuen circumstàncies personals i la-

borals variades i que poden prendre la decisió d'incorporar-se a un centre d'adults en qualsevol moment durant el curs escolar, s'ha de tenir un protocol clar d'acollida, matrícula, i incorporació d'aquest alumnat a l'ensenyament o grup que li pertogui amb el curs ja iniciat. En qualsevol cas, el alumnes que s'incorporen al llarg del curs, després de fer els tràmits pertinents a secretaria, han de realitzar una entrevista inicial amb el seu tutor/a en una de les hores d'atenció a l'alumnat previstes en l'horari de permanència del professorat. En aquesta entrevista inicial el tutor/a seguirà els mateixos protocols que s'estableixen en l'acollida d'inici de curs per tal de donar al nou alumnat totes les informacions sobre el centre i l'ensenyament que vol cursar i, al mateix temps, obtenir la informació necessària sobre l'alumne que faciliti l'acció tutorial i orientadora.

En el cas dels alumnes que vulguin cursar GES, la matrícula s'obrirà només en el 2n trimestre. Considerem que una incorporació en el 3r trimestre no afavoreix la integració en el grup i no permet una bona orientació ni acció tutorial, per la qual cosa es recomana als alumnes que es matriculin en el termini oficial d'inscripció per començar el curs des del setembre. Excepcionalment es matricularan exalumnes que hagin de cursar només mòduls del 3r trimestre per tenir-los pendents de superar o no haver-los cursat en el seu moment.

En el cas d'alumnes d'accessos, per criteris didàctics i tenint en compte les dates de les proves d'accés, no s'aconseja la seva incorporació al grup amb posterioritat al mes d'octubre. En tot cas, abans de la incorporació un cop el curs ha començat, es realitzarà una entrevista de tutoria inicial amb el tutor/a on se'ls donaran les informacions necessàries i es realitzarà el qüestionari individual.

En conclusió, el procés d'acollida esdevé cabdal en la formació de l'alumnat, no tan sols en el seu aspecte de traspàs d'informació entre l'alumne i l'escola sinó, sobretot, a l'hora d'establir vincles i generar complicitats que ajudin a garantir l'èxit escolar i a evitar en

la mesura del possible l'abandonament de la formació iniciada. En resum, cal tenir una estratègia d'acollida que ajudi l'alumne a perdre la "por" a la formació, la por de no ser capaç de reeixir en el seus objectius. Un fracàs que, de produir-se, segurament no seria el primer i podria allunyar definitivament l'alumne del sistema educatiu i de l'aprenentatge al llarg de la vida.

Carme Mestres Valero
Directora del CFA Can Serra

Annex: Programació inici de curs. Acollida de l'alumnat

Primera setmana del curs: mòdul 0

La rebuda de l'alumnat es fa a la biblioteca de l'escola segons calendari i distribució adjunta. Les tutories inicials, tant de tot el grup com individuals, es programen durant tota la 1a setmana d'inici de curs.

	Dia 1	Dia 2	Dia 3	Dia 4	Dia 5
matí	10 h: GES 1 A 11 h: GES 2 A Formació TIC	10 h: CFGS 11 h: >25 anys 12 h: Competic 0 Formació TIC	10 h: CFI II 11 h: PREGES Formació TIC	10 h: Castellà 1 11 h: Castellà 2 12 h: Competic 1 Formació TIC	10 h: Anglès 1,2 11h: Competic 2,3 Formació TIC
tarda	16h: PREGES 17h: GES 1 B 18h: GES 2 B Formació TIC	16h: Anglès 1, 2,3 17h: Competic 2 Formació TIC	16 h: Competic 1 17 h: Competic 3 Formació TIC	16 h: Català 1 17 h: Català 2 Formació TIC	

Totes les sessions d'acollida de l'alumnat seguiran un mateix protocol:

- Benvinguda al centre i presentació de l'equip directiu i dels tutors de cada grup.
- Passar llista dels cursos i, a continuació, amb el tutor/a anar a l'aula corresponent on s'iniciarà una primera tutoria grupal segons els guions previstos. Els tutors aniran citant els alumnes de forma individual en els dies posteriors de la mateixa setmana i fins a l'inici de les activitats lectives.
- En finalitzar l'acollida grupal, els alumnes omplen un **qüestionari on line** a l'aula d'autoformació per recollir més informació sobre les seves circumstàncies personals. Tot seguit se'ls lliurarà el seu correu corporatiu i s'explicaran les seves funcions.
- Al llarg de la setmana es programaran una sèrie de càpsules formatives sobre l'ús de les eines bàsiques TIC (**email**, drive, etc.) i l'ús de les plataformes educatives del centre (**moodle** i **classroom**) a la qual els alumnes assistiran distribuïts per grups-classe en els horaris previstos.

Les tutories grupals serveixen per donar les informacions més rellevants relatives al funcionament i organització del centre i els estudis que es realitzaran.

En les entrevistes personals inicials es recolliran les dades més rellevants sobre l'alumne, tant en els aspectes personals com acadèmics i laborals, per tal de tenir la informació més completa possible i facilitar així la tasca tutorial. Els models d'aquestes entrevistes inicials s'adapten a cada tipus d'ensenyament del centre. A més, en aquesta tutoria se'ls lliurarà **la carta de compromís** i es consensuarà l'itinerari formatiu.

3.6. RELATS. SEGON RELAT. NICOLE

*Fa pensar que vol menjar-se el món,
però es tracta d'una defensa,
no sigui que el món pugui menjar-se-la a ella.*

Mentre escric informes dins de l'habitable petit i obscur que han destinat a Orientació Educativa, sento una veu:

- Me han dicho que baje a hablar con la loquera.

Me n'adono del to sarcàstic que acompanya les paraules, paraules que deuen adreçar-se al conserge o a qualsevol professor de guàrdia.

- Allà, on posa Orientació Educativa. La porta és oberta, però demana permís per entrar.

Reconec ràpidament la veu del conserge.

Una noia de pell fosca, cos amb curves i cabell negre i arrissat treu el cap per la porta.

- Mi tutor me ha dicho que venga acá -diu mentre mastega xiclet.

Les seves paraules tenen música, Y sus palabras tienen música. Mou els malucs i la mandíbula ahora i fa saltets amb gràcia, de manera rítmica i compasada.

- Hola, com et dius?

- Nicole, de 1ºB

- Hola, Nicole. Mira, allà tens una paperera, llença el xiclet, entra i seu, si us plau.

Es treu amb desgana el xiclet de la boca, el llença a la paperera i d'un salt entra i seu a la cadira que hi al meu davant. Un cop asseguda, tira el cos enrera, creua les cames i comença a jugar amb l'enfilall de polseres que porta als dos canells. Vesteix amb un top blanc que fa contrastar la foscor de la seva pell, un cinturó ample que fa de faldilla i unes xancles de platja.

- Benvinguda, Nicole. En primer lloc m'agradaria que sabessis que no sóc una loquera. Sóc l'orientadora del centre. Saps què vol dir?

- No sé, me han dicho que baje a hablar con usted, pero no sé por qué. Yo no hecho ná

- Mira, una orientadora escolta i ajuda els alumnes perquè puguin millorar els seus estudis.

- Ah, ¿es eso? -respon alleujada. Pensaba que era pa otra cosa.

- I per què pensaves que era?

- Pensaba que era pa otra cosa, ya tú sabes... -I mentre ho diu recolza les dues mans sobre la seva panxa.

- Estàs embarassada, Nicole?

Intento mostrar cap indici de sorpresa i encara menys cap intenció de jutjar-la per part meva.

- Bueno no, al final no, ya me ha venido.

La mirada de Nicole és dura, té una mirada que conté hostilitat i ràbia envers tot el que li envolta. He vist la mateixa mirada abans en altres noies. Construeixen un mur per protegir-se, estan en alerta contínuament, a la defensiva, com esperant a treure les ungles amb l'objectiu de defensar si es senten vulnerades. I amaguen conflictes interns, traumes d'infantesa o drames familiars importants.

Abans de veure-la he buscat la seva fitxa. És el seu primer any d'institut. Arribà a Catalunya en el darrer any de Primària. Viu amb la mare, la seva parella actual i un germà de cinc anys. A l'informe de traspàs de Primària, el seu tutor comenta que presenta un nivell molt baix de comprensió lectora i de competències matemàtiques bàsiques, així com força dificultat per adaptar-se al grup classe. Sembla ser que al seu país, la República Dominicana, tot i que estava escolaritzada no anava a l'escola amb regularitat.

Por fin ha cesado de llover. Hace días que una lluvia fina pero incesante acecha Boca Chica.

Mientras suena música de bachata, Nicole hace las tareas de la casa. Saca el polvo a los viejos muebles, limpia con dificultad el lodo acumulado en el pequeño porche y se dispone a preparar el almuerzo, una olla de arroz y frijoles como casi todos los días. No le agrada tener que hacerlo, pero cantar le hace más llevadero el trabajo:

"...anoche soñé yo contigo del amor que perdimos, del amor que tanto he sufrido y ahora estoy perdido, tú me desías que me amabas... ohhhh, ohhhh"

Tiene edad de ir a la escuela primaria, pero apenas asiste. Su abuela necesita que ayude en la casa mientras ella trabaja en el campo. El trabajo en el campo requiere mucho tiempo y esfuerzo. De todos modos, estudiar tampoco le gusta demasiado, le resulta de lo más aburrido. Lo que sí le gusta es peinar a sus amigas,

sobre todo a Yanira, su mejor amiga, se pasa horas haciéndole trenzas mientras conversan sentadas en el viejo tablón de madera del único escalón que hay en el porche de la casa. Hablan de chicos, de sus cantantes favoritos, y sólo muy de vez en cuando, como de pasada, especulan acerca de su futuro. Nicole no quiere ir a España, sabe que cualquier día, tal como le ha pasado a otras muchachas que conoce, llegará el momento de hacerlo. No quiere tener que separarse de su abuela, ni de Yanira. Fantasean con escaparse cuando llegue el momento de su separación. Y es que no se imagina la vida lejos de su Boca Chica, no conoce nada más, pero ese es su mundo y le gusta. Le gusta el olor a tierra mojada, a guayaba, a arroz, a mar, a pescado frito. Le gusta corretear descalza por la playa, bañarse en el mar y su bachata.

"...Tal vez no sabes cuánto te amé pero siempre lloré, aunque tú nunca mi amor no hayas notado tus labios me decían "te amo"...ohhh, ohhhh"

Continúa cantando, mira por los ventanales. El sol ya casi está en la posición de la hora del almuerzo. Debe apresurarse si no quiere que su mami la regañe si llega Miguel y no está todo listo.

- Que lo que? Está ya el almuerzo, Nicky? -dice Miguel mientras traspasa el umbral de la puerta. Y al mismo tiempo que habla le da un cachete en el trasero.

- Parate, bobo!

Nicky, la única persona que le llama así es Miguel, su tío. A sus 35 años aún sigue soltero. Se conoce que ha salido con varias muchachas pero ninguna relación seria.

Y es que Miguel es un tipo al que le gusta demasiado la vida fácil, "vive comiendo boca", se pasa el día holgazaneando y tomando mamajuana y cerveza.

- Andate y tráele a tu tío Miguel una fría -le ordena mientras se tira en la tumbona y prende el televisor.

A Nicole no le importa hacer de criada de su tío, está habituada a hacerlo. Además le han enseñado que una mujer como Dios

manda debe servir a los hombres de la casa. Y bien se cuida su abuela de que aprenda a hacerlo.

Nicole abre la heladera, saca una cerveza y se la deja colocada encima de la mesita que hay próxima a la tumbona.

Hace ya más de un año que vive con Miguel y con su abuela, -mai como ella la llama. Antes estaba su mamá también, pero ahora vive en España con un señor que según dicen tiene mucha plata. Lo que Nicole desconoce es la existencia de Carlos, su nuevo hermano. Si por su abuela fuera ya se lo habría explicado, pero Carmen, la madre de Nicole, insiste en que no hay por qué hacerlo. "Eso es cosa de mayores", dice, exactamente lo mismo que decía cuando Nicole preguntaba por su papá.

Por la noche Nicole sigue en la casa, ya ha terminado con sus tareas. Su abuela duerme y ella hace ratos que da vueltas en la cama sin poder conciliar el sueño. Hace un tiempo que empieza a sentirse incómoda con la presencia de Miguel en la casa. Ya no es tan niña, su cuerpo empieza a ser el de una adolescente y nota que Miguel cada vez la mira de forma más descarada.

Antes no le importaba pasearse por la casa con poca ropa, de hecho con el calor es normal. Pero ahora evita su compañía si su abuela no está, y ha dejado de permitir ciertos juegos que antes percibía de lo más inocentes.

Tiene sed, la jarra de agua que hay encima de la que hace las veces de su mesita de noche está vacía. Se levanta para dirigirse a la cocina a llenarla. Miguel, como de costumbre, está viendo la televisión. Recostado en su tumbona se toma la sexta o séptima fría de la tarde. El cenicero está repleto de colillas, y las botellas vacías alrededor de la mesa. Al advertir que su tío aún anda despierto intenta apresurarse al máximo, pero con las prisas se le cae la jarra que se hace añicos en el suelo. Coge la escoba y se dispone a recoger los trozos de vidrio que han quedado desperdigados en el suelo. Va descalza, teme dañarse, pero aun a riesgo de cortarse lo hace lo más rápido posible para volver cuanto a antes a su cuarto.

- Nicky, ¿qué pasó? -le pregunta
- Nada, nada, Ya me vuelvo a tumbar.
- Anda, Nicky, ven a darle un beso de buenas noches a tu tío.

Nicole aprieta los puños con fuerza, traga saliva y sin decir nada se va a su habitación. Cierra la puerta asegurándose que quede bien sellada y se esconde entre las sábanas. Tiene calor, pero no le importa, se queda encogida, aguantando la respiración y cruzando los dedos para que a Miguel no le dé por entrar. Cuando era pequeña lo hacía todas las noches. Nicole reza ahora para que no lo haga de nuevo.

Fue una tarde en la que su abuela no estaba en la casa. Nicole, una vez acabadas sus tareas, come limoncillos y ojea una revista que la hermana de Yanira le ha prestado. Le gusta ver qué peinados llevaban las famosas para luego recrearlos con su amiga Yanira.

Miguel llegó tomado como de costumbre. A distancia se podía percibir el hedor a tabaco y alcohol que desprendía. Pese a que le resultaba de lo más desagradable ya se había habituado a soportarlo.

Al ver entrar a Miguel en la casa, Nicole se levanta con la intención de refugiarse en su cuarto.

- No te vayas, Nicky. ¿Te crees que no me doy cuenta de que me huyes? Soy tu tío, no soy ningún extraño -dice enojado.

Nicole no dice nada. Se limita a sentarse de nuevo para no hacerle enojar y hace como que continúa mirando la revista. Aunque está tan nerviosa que no ve nada, la angustia no le permite concentrarse.

- Seguro que esos muchachos que miras no te dan asco.
- No son muchachos, son peinados.
- ¿Peinados? Que ya no tienes edad para eso, Nicky. Seguro que esos muchachos te ponen caliente.

Nicole no da crédito a lo que acaba de oír. Es la primera vez que su tío le habla de ese modo. Empieza a asustarse. No se atreve a levantar la vista. Sus ojos se quedan fijos en una imagen, no

puede discernirla. Duda entre quedarse sentada o levantarse. Se levanta con la cabeza baja, pero al dirigirse a su cuarto Miguel la detiene. Rodea con su brazo el cuello de Nicole y acerca su aliento pestilente a su oído.

- Seguro que sí, seguro que te pones caliente al mirar a esos muchachos, ¿verdad?
- Parate, me estás lastimando.

Pero Miguel no se detiene. La arrastra hacia su cuarto y una vez dentro la tira en la cama. Le desgarrar con fuerza el vestido, y mientras le tapa la boca con su mano, la posee con deseo, con rabia. Y a Nicole se le nubla la vista y se hace la promesa a sí misma de no decírselo a nadie jamás.

.....

A la guàrdia de pati aprofito per observar l'alumnat. Una desena de nois juga a pilota, altres a bàsquet. Els més petits s'engresquen entre bromes, baralles i riures o corren per tot arreu. Algunes noies passegen del braç, altres parlen en cercle assegudes al terra.

M'aturo a observar la Nicole. Tot i que porta poc temps a l'institut ha esdevingut una noia popular entre les seves companyes. A algunes els desperta passions, altres la miren, xiuxiuegen fent comentaris sobre la seva actitud i la manera de vestir. I ella es passeja amunt i avall amb un seguici darrera entre riures histriònics, alhora que es belluga i cantusseja la cançó de moda del moment. Fa pensar que vol menjar-se el món, però es tracta d'una defensa, no sigui que el món pugui menjar-se-la a ella.

3.7. L'ACOLLIDA DE LES FAMÍLIES NOUvingudes A L'INSTITUT A TRAVÉS DEL PROJECTE AFEX. APRENEM, FAMÍLIES EN XARXA

*És una aposta per la inclusió, per la diversitat cultural,
per l'aprenentatge cooperatiu i
una passa ferma cap a la cohesió social*

És evident que l'escola, més enllà de la funció acadèmica, és un espai d'interacció social i de construcció de la pròpia identitat per als infants i adolescents que hi assisteixen diàriament, però també per a les seves famílies.

L'Hospitalet és una ciutat que ha acollit i acull persones de procedències ben diverses. Segons les dades de l'Anuari estadístic de l'Hospitalet de 2019 (abans de la pandèmia), les altes procedents de l'estranger l'any 2019 van ser, en primer lloc, provinents de Llatinoamèrica i, en segon lloc, d'Àsia. Les persones originàries de diferents països asiàtics van suposar aproximadament un 15 % de les altes totals procedents de l'estranger. Gairebé 250 eren nois i noies en edat escolar. El mateix any hi havia registrades prop de 14.500 persones asiàtiques de diferents edats.

Observem un increment, els darrers anys, d'arribades de persones d'origen asiàtic que han iniciat el corresponent procés de reagrupament familiar. En moltes ocasions, són famílies que es relacionen majoritàriament dintre de la seva comunitat i mantenen poques relacions amb la cultura d'acollida o amb persones d'altres nacionalitats, amb la qual cosa l'aprenentatge de la llengua és encara un repte per a moltes d'elles.

La realitat de la ciutat i del barri es trasllada també a l'institut. Entre l'alumnat d'origen estranger destaca, en primer lloc, el procedent de Llatinoamèrica. El percentatge d'alumnat del Marroc s'ha mantingut més o menys estable i darrerament s'ha incrementat la presència d'alumnat procedent de l'Índia i el Pakistan.

L'escolarització del jovent que prové d'altres països pot ser molt diferent en funció de la història escolar prèvia. En el cas de l'alum-

nat nouvingut de països asiàtics, el fet de conèixer o no la llengua anglesa és fonamental, ja que determina si han d'introduir-se en un nou alfabet o bé si ja el tenen incorporat. Evidentment, el fet de poder-se comunicar en anglès amb el professorat i amb altres alumnes facilita la inclusió.

L'alumnat nouvingut aprèn a l'aula d'acollida la llengua i les tradicions de la terra que els acull, però més important encara és que troben l'espai per compartir vivències i històries que sovint són semblants. Es tracta d'un espai cordial, de seguretat, de referència per a les persones que inicien una trajectòria educativa i vital aquí, lluny del que havien sentit fins ara com la seva llar.

Especialment les mares asiàtiques i algunes mares marroquines no han tingut l'oportunitat o la necessitat d'aprendre la llengua; en alguns casos, és així malgrat fer anys que viuen a Catalunya. La majoria d'elles han tingut un contacte social reduït i molt limitat a la mateixa comunitat d'origen. No han gaudit d'un espai d'acollida semblant al que han tingut els seus fills i filles. En moltes ocasions, en mantenen molta dependència per acompanyar-les al metge o per fer altres gestions.

No cal insistir en la importància del treball conjunt entre la institució escolar i la família. Requereix compartir creences comunes al voltant del valor de l'educació i una bona coordinació, que no és possible si no es pot donar la comunicació entre ambdues parts. Quan hi ha un desconeixement de la llengua de l'altra part, el més fàcil és que la família es retiri i no vagi per l'escola, especialment a Secundària. Habitualment ens trobem amb mares i pares que acompanyen a l'institut les filles, sobretot, però no entren i no interaccionen amb el professorat.

Que les famílies aprenguin la llengua té repercussions positives, tant en les mateixes persones que aprenen i que esdevenen més autònomes com en els seus fills i filles, que es poden sentir alleugerits de responsabilitat. Els adults poden passar a no necessitar els fills o filles com a traductors, s'afavoreixen les relacions socials, poden relacionar-se amb persones que no pertanyen a la mateixa cultura... I també es poden implicar més en el que fa l'escola i en el que fan els fills i filles a l'escola.

Que les mares accedeixin a estudiar català o castellà no sempre és una tasca fàcil. Moltes vegades és la insistència dels propis fills i filles que ho aconsegueix. Un cop fan el pas, cal buscar bons ensenyants per a aquestes persones que volen aprendre. I qui millor que estudiants de l'institut? I, més encara, qui millor que el seu propi fill o filla? Es fan parelles lingüístiques prioritzant que siguin familiars, la qual cosa provoca beneficis mutus.

La participació

Catalunya disposa d'un tapís plural format a partir de realitats culturals diverses que es combinen amb creences de caire polític, religiós, social i de gènere. L'Hospitalet és un exemple d'aquest escenari d'expressions multiculturals. Així doncs, ciutats com l'Hospitalet es caracteritzen per l'heterogeneïtat de la seva població afavorint el dinamisme i l'energia dels seus espais, però també provocant l'exclusió i la marginació d'alguns col·lectius. Aquesta discriminació deriva de la seva poca participació en els espais públics i dualitza la població en dos grups: persones que hi participen i persones que no ho fan.

Tal com indica Amèlia Petit (2005), professora i experta en temes de gènere i drets humans, una de les maneres més impactants d'exclusió és l'exclusió de la participació. De la mateixa manera, Amartya Sen (2007), professor indi i expert en desenvolupament humà, assenyala que la desposseïció de l'oportunitat de participar pot afectar negativament el benestar de les persones. En aquest sentit, quin col·lectiu té més risc de patir aquest tipus d'exclusió? Segons un estudi de l'OCDE (1977), el perfil de persona que participa menys i té més risc de ser exclosa és l'adult jove (especialment si deixa els estudis d'hora), d'origen immigrant i que no domina la llengua d'acollida. És a dir, tal com expressa Folgueiras (2009), doctora en Pedagogia, les dones d'origen immigrant, com que són dones i procedeixen de l'estranger, "pateixen una doble exclusió". Aquest perfil s'ajusta a algunes mares del nostre alumnat, les quals han arribat a Catalunya sense haver cursat estudis superiors al seu país d'origen, no tenen coneixements de llengua catalana ni castellana i són relativament joves.

En relació amb aquesta exclusió, Sen (2007) adverteix que "cuando las mujeres carecen de poder de decisión, lo cual equivale a una desposesión de su acción y participación, la situación puede provocar un efecto nocivo en su bienestar". És per aquest motiu que a l'institut considerem tan important oferir a les mares l'oportunitat d'apuntar-se a l'activitat AFEX, contribuint així al seu benestar i a la seva inclusió.

Però, per què és tan rellevant fomentar la participació de les persones? Què ens aporta? La participació activa desenvolupa aspectes essencials per a la construcció de la identitat dels ciutadans i ciutadanes de qualsevol societat. En aquest sentit, a l'institut Rubió i Ors entenem la participació d'acord amb la teoria proposada pel Grup de Recerca en Educació Intercultural (GREDI, UB), que destaca la participació com a dret, com a deure, com a instrument de millora personal i com a necessitat social.

En primer lloc, el dret de participació converteix la persona en agent de la seva societat brindant-li la possibilitat de participar en decisions relacionades amb el seu entorn. Així, la participació com a dret afavoreix dos elements essencials en societats multiculturals: la **inclusió** i la **bona convivència**. És per això que a l'institut considerem tan important oferir a les famílies del nostre alumnat el dret a participar en les activitats del centre.

En segon lloc, la participació com a deure genera **compromís** social i es vincula a la **responsabilitat** perquè està lligada a un projecte comú que es nodreix d'objectius compartits i del qual tothom és responsable. D'aquesta manera, quan les mares i les famílies participen en activitats com AFEX, percebem com el seu compromís envers l'educació dels fills i filles s'incrementa. S'adonen que l'institut és un espai comú compartit per joves, famílies i professorat amb una fita comuna, i la seva motivació i vinculació al centre s'enforteix.

En tercer lloc, la participació és un instrument de millora personal que promou l'**apoderament** de les persones. És un element contra l'exclusió social, afavoreix les competències ciutadanes, ofereix oportunitats socials i millora l'autoconcepte. Així doncs, quan el

dilluns i el dimecres a la tarda les mares venen a l'institut, els estem afavorint l'**autoestima** perquè s'adonen de la seva evolució en l'aprenentatge de la llengua (que els obre un món de possibilitats per al seu dia a dia) i se senten realitzades i apoderades.

Finalment, la participació és una necessitat personal i social. La participació genera identitat cívica ja que contribueix a manifestar la pertinença i fomenta les **relacions interpersonals** i el **diàleg**. Participar al barri o a l'institut desenvolupa la **dimensió emocional col·lectiva**, es construeix una xarxa de valors comuns i es crea el **sentiment de pertinença**. És a dir, "participar implica passar de ser producte de les circumstàncies a ser actor, protagonista, a tenir projectes i sentir-se amb possibilitat de fer" (Oraisón, 2016). Així doncs, quan oferim a les mares i resta de familiars l'oportunitat de participar en un projecte intercultural com AFEX, estem contribuint a l'enfortiment de les seves habilitats no només comunicatives, sinó també socials i emocionals, i estem facilitant que se sentin valorades, visibilitzades i que desenvolupin un sentiment de pertinença envers l'institut on estudien els seus fills i filles.

Com va arribar AFEX a l'institut? L'equip.

Durant la primavera de 2019 vam tenir la sort de conèixer la Komal Naz, fundadora i presidenta de la Fundació Pakmir i l'Associació ECOP (Estudiants Catalans d'Origen Pakistanès). Gràcies a ella vam conèixer el projecte AFEX, dut a terme per Casa Àsia, una entitat que impulsa les relacions i el coneixement entre la societat catalana i l'asiàtica. L'Imma Llorc, coordinadora del projecte a Casa Àsia, i la Komal, van apropar-nos a AFEX i vam apostar per aquest projecte.

La FAPAES, la Federació de Pares i Mares d'Alumnes d'Estudis Sufragats amb Fons Públics No Universitaris de Catalunya, també va creure en el projecte i va fer possible poder-lo dur a terme a l'institut.

A través de l'aula d'acollida i de la coordinació LIC del centre, vam donar a conèixer el projecte i va ser el mateix alumnat qui va animar les seves mares a formar part del grup d'aprenents. També a

través de l'aula d'acollida, i d'alumnes que n'havien format part, va sorgir el grup principal de persones voluntàries: moltes vegades els propis fills i filles, i s'hi van afegir altres alumnes.

Aquest és el segon curs que duem a terme el projecte i el seu funcionament és el resultat del treball en **equip**: el suport de Casa Àsia, l'esforç i la constància de la dinamitzadora del grup AFEX a les tardes, el suport i la confiança de l'equip directiu, l'impuls i el seguiment de la coordinadora LIC i tutora d'aula d'acollida, la motivació i la predisposició del jovent voluntari i la il·lusió de les mares participants.

Primer dia del projecte AFEX a l'institut. (novembre de 2019)

AFEX. Un projecte APS.

El projecte AFEX-Aprenem Famílies en Xarxa incorpora la metodologia pròpia de l'aprenentatge-servei (ApS). Dones procedents de països diversos aprenen llengua amb l'ajuda dels seus fills i filles o d'altres joves voluntàries de l'institut. En aquest sentit, el projecte AFEX aposta per una línia de treball en clau de gènere, familiar i intercultural que potencia les relacions intergeneracionals, apodera les dones d'orígens culturals diversos i afavoreix l'apropament de les famílies a l'institut.

Com que és un projecte ApS, l'alumnat voluntari realitza una fase d'aprenentatge que va acompanyada d'una fase de servei. És a dir, d'una banda, les voluntàries joves d'AFEX reben una formació per tal d'aprendre habilitats i actituds sobre com ensenyar llengua a les persones adultes. Aquesta formació la imparteix la dinamitzadora del grup AFEX. D'altra banda, la fase de servei fa referència a aquelles hores que les joves voluntàries dediquen de manera directa a ajudar les mares les tardes del dilluns i el dimecres a l'institut.

Una jove de 4t d'ESO d'Argentina resol a una mare del Pakistan els dubtes que té per completar uns exercicis escrits. (novembre de 2019)

En tot moment, és la dinamitzadora del grup qui s'encarrega d'orientar les voluntàries sobre com dur a terme l'acompanyament personalitzat a les dones aprenents. Actualment la dinamitzadora és la Khaoula (antiga alumna de l'institut), a la qual agraïm molt la implicació en el projecte. Ella proporciona els materials i els recursos i dinamitza les activitats realitzades a classe. Per tal de respectar els ritmes de cada mare, la dinamitzadora adapta els materials a les necessitats de cadascuna d'elles, i cada jove voluntària ajuda de forma individualitzada a una mare seguint les instruccions proporcionades per la dinamitzadora. Així, al grup

AFEX hi ha dones que estan aprenent a llegir i escriure, dones que s'inicien en el vocabulari bàsic del dia a dia i dones que practiquen diàlegs orals i escrits d'extensió més llarga.

En els dos cursos que hem implementat el projecte AFEX hi han participat mares del Pakistan, l'Índia, el Nepal, el Marroc, Geòrgia i Colòmbia.

Una mare del Pakistan que està aprenent l'alfabet escriu lletres a la pissarra per primera vegada a la seva vida. Mentrestant, una jove de 3r d'ESO de l'Índia ajuda una mare a aprendre l'len-gua. (febrer de 2021)

Quins són els beneficis del projecte?

El projecte AFEX proporciona beneficis des de diferents angles i a les diferents persones implicades: a les mares aprenents, al jovent voluntari, a l'institut i a la societat.

D'una banda, tal i com s'ha explicat amb detall a l'apartat sobre participació, les mares es beneficien exponencialment amb aquest projecte perquè se'ls millora l'autoestima, es desenvolupen les seves habilitats lingüístiques i es fomenta la seva inclusió.

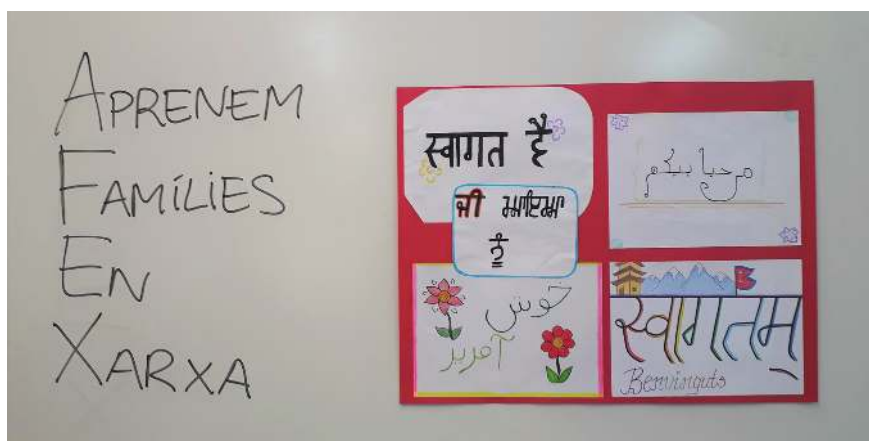
Les mares aprenents valoren l'educació i aprecien l'esforç del fill o filla a l'escola. Reben un acompanyament personalitzat, gràcies a la intervenció de la dinamitzadora i del voluntari o voluntària. Que les mares que no coneixen la nostra llengua vinguin a l'institut per aprendre-la fa que s'estableixin vincles personals entre les mares aprenents amb la dinamitzadora, i també entre el voluntari o voluntària i la persona adulta.

D'altra banda, entre els beneficis per a l'alumnat d'esdevenir ensenyants de llengua de la seva mare o pare cal destacar:

- La consolidació de l'aprenentatge de la llengua.
- Compartir temps mare-filla possibilita enfortir el vincle afectiu. De vegades això esdevé important en el cas, per exemple, de tenir altres germans petits i que manqui el temps per compartir amb el/la gran.
- La satisfacció de saber que la mare és capaç de comunicar-se amb el professorat.
- L'enfortiment de les relacions intergeneracionals.
- El desenvolupament de valors i actituds com l'empatia, el respecte, la solidaritat i el compromís social.
- L'adquisició d'habilitats comunicatives i dialògiques.

Aquest espai AFEX, més enllà de l'aprenentatge de la llengua, permet construir relacions properes. És una passa important per aconseguir la participació de famílies que abans pràcticament no tenien presència a l'escola.

Aprendre la llengua facilita la implicació en la vida escolar i contribueix a la visibilització de les aprenents també en l'entorn social. És una aposta per la inclusió, per la diversitat cultural, per l'aprenentatge cooperatiu i una passa ferma cap a la cohesió social.

Per acabar, resulta essencial parlar dels beneficis que aporta el projecte a l'entorn, a la ciutat i a la societat. AFEX fomenta les relacions interculturals a partir d'espais compartits amb joves i mares de diferents cultures i orígens. Així es promou un diàleg intercultural i intergeneracional que possibilita el coneixement dels altres i el reconeixement mutu. Aquest apropament i diàleg entre cultures trenca prejudicis i estereotips, fomenta el respecte i el valor de la diversitat lingüística i cultural i enforteix la cohesió social. D'aquesta manera s'afavoreix la bona convivència entre col·lectius de diferents orígens al centre i es contribueix a desenvolupar aquests valors al barri i a la ciutat.

Sandra Alarcón López

(Coordinadora LIC i tutora d'AA de l'INS Rubió i Ors)

Elena García Herranz

(Directora de l'INS Rubió i Ors)

3.8. ALUMNES DE L'INS RUBIÓ I ORS ENS DIUEN...

Fa tres anys vam participar amb un capítol sobre l'Aula d'Acollida al llibre *L'educació és un arma de construcció massiva* (Roldán i Vallecillos, 2018). Parlàvem de la importància de l'acollida inicial de l'alumnat nouvingut i el seu acompanyament personal diari perquè considerem que són els pilars que fomenten el seu benestar, afavoreixen la seva adaptació i inclusió, i promouen el seu desenvolupament personal, social i acadèmic.

Aquesta vegada el capítol l'han escrit joves que han passat per l'Aula d'Acollida. Ens mostren quin record guarden de la seva primera etapa a l'Institut. A partir de les seves pròpies paraules es pot percebre quin vincle els ha quedat anys després d'aquella acollida i de l'acompanyament que van rebre durant els seus primers anys al centre.

*"L'educació pot no canviar el món
però sí a les persones que faran possible que canviï"*
Paulo Freire

BETHANY (Filipines. Va fer AA fins al juny de 2019)

Quan vaig arribar a 2n d'ESO, recordo que la primera professora a qui vaig conèixer va ser la professora de l'Aula d'Acollida, la Sandra. Ens comunicàvem en anglès ja que jo no parlava català ni castellà. Em va explicar què fan a l'AA i em va ensenyar l'Institut abans d'acompanyar-me al meu grup de classe. Recordo que jo estava nerviosa, però ella em va tranquil·litzar.

A l'AA vaig aprendre molt. M'agrada molt la forma com ensenyen perquè s'asseguren que entenem el que estan ensenyant. Sempre responen els dubtes que tenim. Ens dediquen molt de temps. M'agradava estar a la classe d'AA perquè ens divertíem, ens coneixíem i, per això, apreníem moltes coses que no només són sobre la llengua, sinó també sobre les coses de la vida.

Em vaig sentir acompanyada emocionalment quan estava en moments que em sentia malament, perquè les professores d'AA no només ens ensenyen com altres professors i professores sinó que també escolten els nostres problemes. Hi són com a mares amb qui podem comptar quan les necessitem a l'institut. Recordo que quan feia l'ESO anava a l'hora del pati a l'AA per parlar d'alguns problemes que tenia o sobre les meves preocupacions. Ara faig 2n de Batxillerat i fa dos anys que no faig AA, però continuo tenint relació amb la professora i a vegades vaig a parlar amb ella a l'hora del pati. La Sandra, com que és una de les primeres persones que va parlar amb mi i va estar amb mi quan ho necessitava, li guardo un gran respecte i, per això, també la considero com una amiga.

Ara mateix, no seria bona parlant en català sense les meves professores de l'AA.

YACHU (El Nepal. Va fer AA fins al juny de 2020)

Recordo que l'AA va ser la primera classe on vaig entrar quan vaig arribar. Estava molt nerviosa perquè no entenia res i em preocupava molt pensar com podria comunicar-me amb la gent si necessitava ajuda. Però quan vaig entrar a la primera classe d'AA, la por es va reduir. La professora em va presentar tot el grup i em vaig sentir molt acollida quan vaig veure les cares somrients de tothom. Molts companys i companyes van utilitzar gestos i mirades perquè els entengués i em sentís segura. Sentia que m'ajudaven i m'acompanyaven cada vegada que veien la meva cara de perduda.

Encara recordo tantes activitats que vaig fer a l'AA. Apreníem coses de manera creativa, jugant, escoltant música, cantant, participant, dibuixant, parlant i moltes coses més.

Ara que faig batxillerat ja no faig AA, però encara participo en algunes activitats que feia abans perquè continuo tenint relació amb la professora i ella em dona oportunitats i propostes que m'agrada fer. Crec que continuo tenint relació amb ella perquè sento que va ser una de les primeres persones que em va guiar quan tenia dificultats amb la llengua, així que crec que em pot entendre millor i puc confiar en ella si necessito ajuda.

JEFRY (Hondures. Va fer AA fins al juny de 2019)

El primer cop que vaig escoltar el terme "aula d'acollida" em va semblar curiós i interessant. El primer dia estava molt nerviós però amb molta energia per començar al Rubió i Ors. La meves professores Sandra i Cristina em van mostrar les instal·lacions i com funcionava l'AA i tot.

Jo era nou i no coneixia ningú però sempre vaig tenir el suport de les meves professores de l'AA que, amb molta dedicació, atenció i entusiasme em van preparar per a 4t d'ESO. Sense aquestes persones mai no m'hauria adaptat al centre i probablement no hauria passat de curs perquè des del primer dia em van ajudar a integrar-me a la societat catalana i sobretot a la llengua. A més, l'AA em va permetre aprendre sobre la cultura catalana amb activitats com excursions i cançons.

L'AA m'ha influït de manera molt positiva perquè em va donar una base per continuar els estudis de Batxillerat. També em va permetre conèixer gent d'altres cultures i així aprendre més sobre la diversitat cultural. Soc la persona que soc ara per la base d'ensenyaments que vaig aprendre a l'AA.

FATIMA BIBI (El Pakistan. Va fer AA fins al juny de 2015)

Era el meu primer dia a l'AA a l'institut i tot era nou per a mi. Al principi estava nerviosa, però quan vam fer una descripció de nosaltres, vaig anar coneixent els meus companys i va ser molt bonic descobrir d'on eren, com eren i què els agradava.

Les professores d'AA em van ajudar i ensenyar des del cor. Sempre em vaig sentir acollida i acompanyada en els meus moments difícils i en moments que ho necessitava, gràcies a professores meravelloses. Elles m'han inspirat a provar coses noves a la vida i sempre sentia plaer en les seves classes.

M'agradava molt llegir en veu alta a l'AA i m'agradaven molt les excursions que vaig fer durant aquesta etapa.

Vaig acabar l'institut fa quatre anys però segueixo tenint relació amb la professora a través d'emails i WhatsApp, perquè m'agrada compartir les meves coses amb ella. L'etapa a l'AA va ser meravellosa.

MAMATA (El Nepal. Va fer AA fins al juny de 2020).

El meu primer dia al Rubió i Ors estava molt nerviosa perquè, tot i que abans havia estudiat català, no en sabia massa gaire. Vaig veure totes les cares noves i de seguida em vaig adonar que eren simpàtics i amables.

El primer dia a l'AA va ser molt divertit perquè vaig conèixer gent nova de tot el món que intentava entendre la llengua de Catalunya com jo. Recordo que la meva amiga em va ajudar a conèixer l'institut i més endavant jo vaig fer el mateix amb les noves alumnes perquè se sentissin còmodes i acompanyades. He de dir que de tots els professors de l'institut, la Sandra i la Cristina són les que més van ajudar-me en tot.

Tots els dies estava nerviosa per seguir a les classes del meu grup, però quan arribava el moment d'anar a l'AA, pensava: "*Gràcies a Dieu (thankgod)! Per fi la meva classe preferida!*" Tot i que no entenia el

català, les professores d'AA eren molt simpàtiques i feien tot el possible per ajudar-me.

Quan vaig saber que no faria AA a batxillerat, em vaig sentir molt trista perquè no volia fer cap altra classe, però la Sandra em va motivar i em deia "*Ànims, ho pots fer!*". Tot i que ara no faig AA, encara hi vaig a vegades. Òbviament, no és com seure a la cadira de l'AA com feia abans però almenys segueixo fent alguna cosa amb la nostra AA. La cosa que més m'agrada és que la Sandra ens deixa visitar-la si volem explicar-li com van les nostres classes i com estem.

Encara recordo les sortides que vam fer i activitats divertides com dibuixar, decorar parets, fer henna, cantar i relaxar-nos. Ho trobo a faltar. De vegades penso en tot això i m'agradaria poder tornar a fer-ho. Crec que els estudiants que fan AA tenen molta sort i els tinc enveja. Voldria donar les gràcies a totes les AA presents arreu de Catalunya per ajudar-nos a aprendre l'idioma, perquè estic segura que sense elles i sense les professores no podríem aprendre tan ràpid i d'una manera tan bona.

HARJEET (L'Índia. Va fer AA fins al juny de 2019)

Recordo que el meu primer dia d'AA va ser un dia molt guai. Tenia moltes ganes d'aprendre a parlar català i castellà i vaig conèixer molta gent com jo que no sabia parlar. Això et dona més seguretat perquè ningú és superior tu, o sigui, tots tenien el mateix nivell d'idioma. Aquell primer dia jo tenia molta il·lusió però també em sentia molt tímid perquè no coneixia res ni ningú.

Al principi em sentia una mica sol, perquè no parlava bé i ningú no volia estar amb mi, però quan vaig anar aprenent la llengua em vaig sentir més acompanyat pels meus companys. Durant els quatre anys d'AA vaig ajuntar-me amb molta gent, però sobretot amb un company: el Mohammed Sabrane. Amb ell tenia molta relació dins i fora de l'institut.

L'AA era la meva assignatura favorita perquè allà podia parlar sense por d'equivocar-me perquè sabia que tenia dues professores per corregir-me. M'agradava molt quan celebràvem Carnestoltes, la Castanyada, Sant Jordi, etc.

Per últim, vull donar les gràcies a la Sandra i a la Cristina perquè em van ajudar moltíssim perquè jo pogués aprendre a parlar bé. Això és un record que mai oblidaré. Gràcies.

NINO (Geòrgia. Va fer AA fins al juny de 2020)

El meu primer dia a l'AA va ser molt bonic. Recordo que ens vam presentar i jo tenia molta curiositat perquè no sabia com eren les classes a l'institut. Recordo que els primers dies apreníem les preguntes per fer a altres persones i conèixer companys i companyes. Aquestes preguntes eren: Com et dius? Quants anys tens? D'on ets?

Al principi jo no tenia amics i les persones que em van ajudar més van ser les professores d'AA. Si no entenia alguna cosa elles me l'explicaven d'una altra forma perquè jo ho entengués millor.

L'únic que puc dir és que jo de veritat estimava aquestes classes. La forma de com les profes explicaven em feia cada dia més gran, perquè cada dia aprenia amb aquestes classes tan boniques que elles ens donen. Jo em sentia molt acollida.

ADDISS (Hondures. Va fer AA fins al juny de 2018)

Recordo que el primer dia a l'AA estava espantada i molt nerviosa sobre com socialitzar en un ambient on es parlava una llengua que, en aquell moment, no coneixia. Però en entrar i seure, el sentiment se'n va anar i vaig sentir que estava en un lloc de confiança.

Els primers dies van ser difícils per a mi perquè semblava que estava acorralada pel català, però no em vaig prendre això com una cosa negativa. M'ho vaig prendre com un motiu per superar-me i esforçar-me més a aprendre el català, per poder participar a classe, poder fer els deures correctament i poder-me sentir acollida per una cultura i una llengua no natal.

Les professores d'AA em van ajudar molt. Les seves classes i maneres d'explicar eren de gran ajuda. Recordo que tots els dijous apre-

níem català mitjançant cançons, les cantàvem tots junts. Quatre anys després, aquest és el meu record favorit.

Les meves hores d'AA eren les meves preferides. Sentia que estava en un espai de confiança, de productivitat, d'explotar la imaginació i posar en pràctica la teva creativitat. Trobo moltíssim a faltar aquestes classes.

NADIR (El Marroc. Va fer AA fins al juny de 2018)

El primer dia, en arribar a l'institut, estava molt nerviós ja que no coneixia a ningú i tampoc parlava molt el català. Només podia comunicar-me una mica perquè jo havia fet AA a primària i també sabia una mica de castellà. Me'n recordo que la professora de l'AA anomenada Sandra va venir a classe a buscar-me a mi i a altres companys més per explicar-nos que començaríem a fer AA. En aquell moment jo no recordava que a l'institut seguiria tenint AA, Així que vaig agafar les meves coses i vaig anar cap allà, on vaig conèixer la professora Ariadna, que es va sorprendre una mica perquè deia que jo parlava molt bé el català.

La veritat, en l'AA em vaig sentir molt acollit i acompanyat, ja que tenia companys amb qui em podia comunicar i no sentir-me sol, i també hi havia persones que eren del meu país i jo a vegades les ajudava amb el que podia. A classe tenia una mica de complicacions a l'hora de concentrar-me i entendre el que deien els profes, ja que parlaven molt ràpid i jo la majoria de coses no les entenia. Però les professores eren molt amables, ens ajudaven molt i ens explicaven les coses moltes vegades fins que nosaltres ho enteníem. La veritat és que l'AA m'ha acollit molt i m'ha ajudat molt.

Fèiem moltes activitats diferents, fora i dins de l'institut i sempre intentaven que hi participés tothom. Per exemple, per mi el que més m'ha agradat és participar dos anys en el certamen de lectura en veu alta, en el qual havíem de practicar molt llegint un llibre, i després anar a un teatre amb altres participants. La veritat és que va ser una de les meves millors aventures i experiències, perquè així vaig aprendre a llegir molt bé el català.

DICCY (Hondures. Va fer AA fins al juny de 2017)

El primer dia tenia por perquè no m'agrada conèixer gent nova. Pensava que seria estrany però per sort tenia la meva germana amb mi. Aquell dia em van presentar a classe d'AA i vam explicar una mica què ens agradava a cadascú. Al principi va ser una mica difícil comprendre la gent quan em parlava en català, però de mica en mica vaig començar a parlar-lo gràcies a l'ajuda de les professores Sandra i Cristina.

A l'AA vaig conèixer dues de les meves amigues actuals. Una d'elles portava més temps que jo aquí i m'ajudava. Les dues treballàvem molt i teníem molt bona relació amb les professores.

Un dels millors records que tinc de l'AA és un punt de llibre de Sant Jordi que em va donar la Sandra i també tenir la sort de conèixer la filla de la Cristina. Crec que els millors records són tota la gent que vaig conèixer i poder aprendre coses de diferents països. En resum, el millor que m'emporto és tot l'après i les amistats que encara conservo. Crec que és molt.

Fatima Bibi, Addiss Cruz Velásquez, Nadir Fakhi, Dickey Galeas Pastor, Nino Kobulashvili, Bethany Quintero, Jefry Sabillón López, Mamata Sharma Upadhyay, Yachu Shrestha, Harjeet Singh.